

ÖZGÜRLÜK VE BAĞIMSIZLIĞIN SEMBOLÜ İSTİKLAL MARŞI

Hüseyin KALEMLİ

Doç. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi,
Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü
huseyinkaleml@gmail.com

Özet

Milletleri simgelemek için düzenlenmiş olan millî marşlar, 1789 Fransız İhtilali'nden sonra devletlerin hayatlarında anayasalarla birlikte yer tutmaya başlamışlardır. Türk milletinin millî marşı olan İstiklal Marşı da Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluşu aşamasında Millî Mücadele döneminde kabul edilmiş, özgürlük ve bağımsızlığın en önemli sembollerinden biri olmuştur. Millî Mücadele döneminde Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin yeni kurulma aşamasında dönemin ruhunu anlatması açısından millî marşa ihtiyaç duyulmuş, bunun sonucunda Maarif Vekâleti tarafından İstiklal Marşı müsabakası ilan edilmiştir. Müsabaka ilanından sonra toplam 724 şiir yarışmaya katılmak üzere Maarif Vekâletine gönderilmiş ancak bunlar dönemin ruhunu yansıtacak şekilde kabul görmemişlerdir. Bunun üzerine Maarif Vekili Hamdullah Suphi Tanrıöver Mehmet Akif Ersoy'a müracaat ederek kendisinin bir İstiklal Marşı yazmasını istemiştir. Müsabaka olmaması şartı ile buna evet diyen Mehmet Akif Ersoy'un yazdığı İstiklal Marşı 12 Mart 1921'de Türkiye Büyük Millet Meclisinde oylanmış ve millî marş olarak kabul edilmiştir. İstiklal Marşı kabul edildikten sonra bunun için beste müsabakası da açılmıştır. Beste müsabakası güfte müsabakası gibi hemen sonlanmamış bu süreç biraz devam etmiştir. Dönem içerisinde çalınan farklı bestelerle birlikte son olarak Osman Zeki Üngör'ün yaptığı İstiklal Marşı bestesi resmi beste olarak kabul olunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Büyük Millet Meclisi, Millî Mücadele, Mehmet Akif Ersoy, İstiklal Marşı, Özgürlük ve Bağımsızlık.

Abstract

National anthems, which were designed to symbolize nations, started to take place in the lives of states together with constitutions after the French Revolution in 1789. The Turkish Independence Anthem, the national anthem of the Turkish nation, was adopted at the stage of the establishment of the Republic of Turkey during the war of independence and became one of the most important symbols of freedom and independence. During the National Struggle period, the national anthem was needed in terms of explaining the spirit of the period in the new establishment phase of the Turkish Republic, and as a result, a national anthem competition was declared by the Ministry of Education. After the competition announcement, a total of 724 poems were sent to the Ministry of Education to participate in the competition, but they were not accepted to reflect the spirit of the period. Thereupon, the Minister of Education, Hamdullah Suphi Tanrıöver, applied to Mehmet Akif Ersoy and asked him to write the Turkish National Anthem. The National Anthem written by Mehmet Akif Ersoy, who accepted the request of Tanrıöver on the condition that there was no competition, was voted in the Turkish Grand National Assembly on March 12, 1921 and was accepted as the national anthem. After the National Anthem was accepted, a composition competition was organized for it. This process, which did not end immediately like the lyrics contest, continued for a while. Along with the different compositions played during the period, the Turkish National Anthem composed by Osman Zeki Üngör was accepted as the official composition.

Keywords: *Turkish Grand National Assembly, The War of Independence, Mehmet Akif Ersoy, The Turkish National Anthem, Freedom and Independence.*

Giriş

Millî marşlar, milletlerin ortak duygularını, heyecanlarını, ümitlerini, birlikte yaşama azimlerini, bağımsızlıklarını, vatan, bayrak, dil, din, millet sevgilerini, millî birlik inançlarını terennüm eden, resmi toplantılarda, millî bayramlarda, spor karşılaşmalarında ya da diğer çeşitli uluslararası etkinliklerde devletleri ve milletleri temsil etmek

üzere ahenkli, müzikli olarak söylenen manzum metinleridir.¹ Milletleri simgelemek için düzenlenmiş olan millî marşlar,² 1789 Fransız İhtilali'nden sonra devletlerin ve milletlerin hayatlarında anayasalarla birlikte yer tutmaya başlamışlardır.³ Bugün dünyada hemen her devletin ve milletin kendine ait bir millî marşı vardır. Çeşitli milletlere ait bu millî marşlar kendi ülke veya devletlerine yönelik duyulan sevgiyi ve onlara gösterilen bağlılığı ifade ederler.⁴

Yakın dönem Türk tarihi açısından bakıldığında Osmanlı Devleti döneminde ilk millî marş ihtiyacının II. Mahmut'un saltanat yıllarından itibaren zaman zaman hissedildiği görülmektedir. Bunun için II. Mahmut döneminde marş olarak kabul edilen Mahmudiye Marşı, ondan sonra tahta çıkan Abdülmecid döneminde Mecidiye Marşı, Abdülaziz döneminde Aziziye Marşı, V. Murat döneminde tekrar Mecidiye Marşı, II. Abdülhamit döneminde Hamidiye Marşı⁵ ve Mehmet Reşat döneminde ise Reşadiye Marşı okunmuştur.⁶ II. Meşrutiyet dönemi içerisinde bazı Batılı sanatkârlara millî marş hazırlatılması için birtakım teşebbüslerde bulunulmuşsa da bu girişimlerden bir sonuç elde edilememiştir.⁷

Türk milletinin millî bir marşa sahip olması Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluşu aşamasında Millî Mücadele döneminde güç şartlar içerisinde mümkün olmuştur. Millî Mücadele döneminde yaşanan gelişmeler Türk milletinin millî marşı olan İstiklal Marşı'nın yazılmasına da etki etmiştir. Bu marş 20. yüzyılda istiklaline sahip son ve tek Türk devletinin Batılı emperyalist devletler tarafından yok

¹ Nurullah Çetin, "İstiklal Marşımızın Adı", *Çanakkale Ruhu ve Mehmet Âkif Ersoy*, Editör: Orhan Söylemez, Kurgan Edebiyat, Ankara, 2017, s. 26.

² *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu, Ankara, 2019, s. 1629.

³ Azmi Bilgin, "İstiklâl Marşı Üzerine Yapılan Çalışmalar", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, Yıl: 2007, Cilt: 37, Sayı: 37, s. 24.

⁴ Fatih Tepebaşılı, "Kullanımlık Metin Türü Olarak Ulusal Marş Kavramı ve İşlevi", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Yıl: 2005, Sayı: 17, s. 388.

⁵ Evren Kutlay Baydar, "19. Yüzyıl Osmanlı Padişahlarının Müzik Politikalarından Kesitler", *Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl: 2011, Cilt: 4, Sayı: 1, s. 92-111.

⁶ Çetin, "İstiklal Marşımızın Adı", s. 29.

⁷ Bilgin, "İstiklâl Marşı Üzerine Yapılan Çalışmalar", s. 24.

edilmek istenmesi sürecinde buna karşı ortaya çıkan mücadeleden doğduğu için adına İstiklal Marşı denilmiştir. Haklı bir mücadelenin sembolü olarak adına İstiklal Marşı denilmesi de çok yerinde olmuştur.⁸

İstiklal Marşı Millî Mücadele'nin en zor zamanlarında, düşmana karşı bir ölüm kalım savaşı verildiği dönemde Mehmet Akif (Ersoy) Bey tarafından kaleme alınmış ve 12 Mart 1921'de Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından millî marş olarak kabul edilmiştir. Millî Mücadele hakkında bu güne dek birçok yazı yazılmış, çok sayıda eser üretilmiştir. Ancak şimdiye kadar yazılmış yazı ve üretilmiş eserler içerisinde Millî Mücadele ruhunu en güzel anlatanı Mehmet Akif Bey'in yazdığı İstiklal Marşı'dır. İçerisinde bulunduğumuz 2021 senesi İstiklal Marşı'nın Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilmesinin 100. yıl dönümüdür. Bunun için 2021 yılı Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığınca 4/5/2007 tarihli ve 5647 sayılı Kanuna 24/12/2020 tarihli ve 7261 sayılı Kanunla eklenen geçici 1 inci madde uyarınca, "İstiklal Marşı Yılı" olarak kabul edilmiştir.

"Mehmet Akif ve İstiklal Marşı Yılı" olarak anılacak ve kutlanacak olan 2021 yılı boyunca bütün kamu kurum ve kuruluşları tarafından İstiklal Marşı'nın anlamı ve Kurtuluş Savaşı'nın önemini anlatmak amacıyla halkımızın ve sivil toplum kuruluşlarının katılımıyla İstiklal Marşı'nın kabulünü ve Mehmet Akif Ersoy'u anma etkinlikleri düzenlenecektir.

Buna göre yıl boyunca düzenlenecek etkinlikler, İstiklal Marşı'nın Kabul Edildiği Günü ve Mehmet Akif Ersoy'u Anma Günü Hakkında Yönetmelik ile oluşturulan Merkez Yürütme Kurulunca yürütülecek ve koordine edilecektir. Söz konusu etkinliklerden Cumhurbaşkanlığınca belirlenecekler Cumhurbaşkanlığı himayesinde yapılabilecektir. Etkinliklere ilişkin logo, afiş, duyuru, davetiye, ilan ve benzeri belge ve görsel dokümanlar mezkûr kurul tarafından belirlenecek

⁸ Bilgin, "İstiklâl Marşı Üzerine Yapılan Çalışmalar", s. 24.

kurumsal kimliğe uygun şekilde kullanılacaktır. Bu kapsamda gerçekleştirilecek proje ve etkinliklere ait giderler ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca karşılanacaktır.⁹

Özgürlük ve Bağımsızlık Bildirisi Olarak İstiklal Marşı'nın Yazılması Süreci

Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'ndan yenik çıkmasından sonra Mondros Mütarekesi'nden Sevr Antlaşması'na uzanan devrede Anadolu topraklarının çoğu kısmı İtilaf Devletleri tarafından işgal edilmiştir. İşgaller sürecinde İstanbul Hükümetlerinin bunlara karşı kayıtsız kalmaları üzerine Türk halkı kendi savunmasını oluşturmak için çaba göstermiş, böylece Kuva-yi Milliye birlikleri ve Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu şekilde Millî Mücadele'nin ilk dönemlerinde Kuva-yi Milliye birlikleri ve Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri öncülüğünde parçalı bir biçimde yürütülen bu mücadele daha sonra çeşitli aşamalardan geçerek 23 Nisan 1920'de açılan Türkiye Büyük Millet Meclisinin çatısı altında toplanmıştır. Bu arada Kuva-yi Milliye birlikleri yerine düzenli orduya geçilmiş, Mustafa Kemal (Atatürk) Paşa'nın liderliğini yaptığı Anadolu Millî Mücadele hareketi Doğu, Güney, Batı Cephelerinde önemli askeri başarılar kazanmış ve bunun sonucunda yeni Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurulmuştur. İstiklal Marşı da bir millî marş olarak bu zor zamanlarda dönemin ruhunu yansıtması açısından yazılmış ve Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilmiştir. Temel olarak bakıldığında İstiklal Marşı'nın yazılıp kabul edilmesinde toplumsal ve ruhi sebeplerle birlikte siyasi sebepler etkili olmuştur.

Toplumsal ve ruhî açıdan Millî Mücadele döneminde Türkiye Büyük Millet Meclisi açıldığında içerisinde bulunan yeni devrede bu mücadelenin destanının yazılması ihtiyacı doğmuştu. Bu süreçte

⁹ Resmi Gazete, 6 Mart 2021 Cumartesi, Sayı: 31415; <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/03/20210306-7.pdf> (Erişim Tarihi: 10.03.2021).

Türk milletine emperyalist işgalci Batılı güçlere karşı mücadele azmi, ümidi, heyecanı vermek ve özgüven sağlamak gerekiyordu. Bunun için de millî heyecanı, millî azim ve imanı manevi sahada koruyup besleyecek bir marş a lüzum görölüyordu.¹⁰ Bu konu ordu tarafından da ele alınıyordu.¹¹ Şöyle ki Türkiye Büyük Millet Meclisinin seçtiği İrşad Encümeni üyeleri Anadolu'ya dağıldıklarında, halka ve cephede askerlere yönelik konuşmalar yaparlarken aynı zamanda dönemin Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Reisi Albay İsmet (İnönü) Bey ile de görüşmüşler, askerinin moralini yükseltecek bir Vatan yahut İstiklal Marşı'nın yazılıp bestelenmesini istemişlerdi. Bundan dolayı bu konu ordu tarafından da ele alınmaya başlanmıştı. Bir gün, Mustafa Kemal Paşa'nın başkanlık ettiği İcra Vekilleri Heyeti toplantısında konuşulurken İsmet Bey Vatan yahut İstiklal Marşı meselesinden söz açtı. Konuşmalar buradan bir millî marşın yazılması ve bestelenmesi meselesine dönüştü. Yeni hükümetin bir millî marş olmalıydı. Bu marş, milletin istiklal duygularını, heyecanlarını ifade etmeli, milleti coşturmalıydı. Marş, yalnız askerinin değil, milletin de malı olmalı idi.¹²

Siyasî açıdan ise Anadolu millî hareketi Ankara'da toplanan Türkiye Büyük Millet Meclisi ile kurucu iktidar vasfını kazanmış, kendi yasama, yürütme ve yargı organlarına kavuşmuştu.¹³ Bu bağlamda dünya devletleri arasında bağımsız bir hükümet olmanın gereklerinden birisi de millî marş a sahip olmaktı. Durum böyle olunca Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti millî marş a sahip olmakla dünya milletleri arasında kendini bağımsız bir devlet olarak ilan etmek istiyordu. Millî hükümetin kurulduğu sıralarda belki

¹⁰ Nurullah Çetin, "İstiklâl Marşı'mızı Anlamak", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi*, 21, 2 (2014), s. 32.

¹¹ Zeki Sarıhan, *Vatan Türküsesü İstiklâl Marşı, Tarihi ve Anlamı*, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2002, s. 11.

¹² Mehmet Önder, "İstiklâl Marşı Belgeleri", *Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, Sayı: 158, Aralık 1986, s. 34.

¹³ Hikmet Özdemir, *Amasya Belgelerini Yeniden Okumak*, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2010, s. 85.

başlangıçta başka devletlerle elçilik düzeyinde resmi temaslar, gidip gelmeler olmasa da nasıl olsa bu ilerleyen süreçte gerçekleşecek ve bir marşa ihtiyaç duyulacaktı.¹⁴ Haliyle bu açıdan İstiklal Marşı'nın önemi anlaşılacaktı. Zaten zaman içerisinde bu konuda gelişmeler yaşanınca İstiklal Marşı'nın gerekliliği de görülecekti.

Millî Mücadele yılları içerisinde ortaya çıkan İstiklal Marşı düşüncesi ile ilgili belirtilen toplumsal ve ruhi ya da siyasi sebeplerle birlikte bir başka ifade de şu şekildedir: Mustafa Kemal Paşa bu süreçte Ankara'da yeni bir devlet düzenine göre ortaya koyduğu ataklarına devam ediyordu. Bu devrede yeni bir aşama olarak oluşup yaşanan duyguları, özgürlük ve bağımsızlık konusunda gösterilen çabaları vicdan ve gönüllere yerleştirip dünyaya duyurmak istiyordu. Bundan dolayı da İstiklal Marşı konusunu ele aldirtmişti.¹⁵ Yani bu ifadeye göre Millî Mücadele döneminde İstiklal Marşı konusu bizzat Mustafa Kemal Paşa tarafından ele aldirtılmıştı. İster yukarıdaki düşünceler açısından olsun isterse bu bakış açısından olsun İstiklal Marşı konusundaki yaklaşımların temel nedeni her şekilde aynıdır.

Söylenilen çerçevede İstiklal Marşı konusunda gerekli fikir oluştuktan sonra 1920 yılı sonlarına doğru İsmet Bey, Maarif Vekili Doktor Rıza Nur Bey'i makamında ziyarete gitti. Ziyaretinde Doktor Rıza Nur Bey'e millî heyecanı koruyacak, millî azim ve imanı manevi alanda besleyerek zinde tutacak, Fransızların millî marşı Marseyyez örneğinde bir millî marş hazırlattırılması teklifini ilettili.¹⁶ Doktor Rıza Nur Bey de İsmet Bey'i bu konuyla ilgili olarak Orta Tedrisat Müdürü Kazım Nami (Duru) Bey'e yönlendirdi.¹⁷ İsmet Bey, Kazım Nami Bey'in yanına varınca odasına girdiğinde kendisini Garp Cephesi Erkan-ı Harbiye Reisi İsmet diye tanıttı. Kazım Nami Bey de onu

¹⁴ Çetin, "İstiklâl Marşı'mızı Anlamak", s. 32.

¹⁵ Mahmut Goloğlu, *Millî Mücadele Tarihi - IV Cumhuriyete Doğru (1921-1922)*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2010, s. 123.

¹⁶ Muhiddin Nalbandoğlu, *Kuvayı Milliye Nesillerinin Destanı İstiklâl Marşımızın Tarihi*, Cem Yayınları, İstanbul, 1964, s. 56.

¹⁷ Nurullah Çetin, *İstiklâl Marşı'mızı Anlamak*, Öncü Kitap, Ankara, 2013, s. 17.

masasının önündeki iskemleye buyur etti. Konuşmaya başladıklarında İsmet Bey, kendisini Doktor Rıza Nur Bey'in gönderdiğini söyledi. Orduca bir İstiklal Marşı istemeye karar verdiklerini dile getirdi. Bunun güftesi ve bestesinin ayrı ayrı müsabakaya konulmasını istedi. Ayrıca her birini kazanana beş yüzer lira mükâfat vereceklerini belirtti. Buna cevaben Kazım Nami Bey emirlerini hemen yerine getireceği karşılığını verdi.¹⁸

İsmet Bey'in ziyareti ile artık İstiklal Marşı konusunda teşebbüse geçilmiş ve bu işi Maarif Vekâletinin üstlenmesine karar verilmişti. Maarif Vekâleti, Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Riyasetinin desteği ile Türk şairleri arasında bir millî marş güftesi müsabakası açacaktı. Kazanan güfte yine müsabaka yolu ile bestelenecekti. Güfte ve beste müsabakasını kazananlara Muvazene-i Umumiye bütçesinden ayrı ayrı beş yüzer lira mükâfat verilecekti. Bunun için Maarif Vekili Doktor Rıza Nur Bey'in imzası ile vilayetlere gönderilmek üzere bir genelge hazırlandı. Orta Tedrisat Müdürü Kazım Nami Bey'in yazdığı genelge 18 Eylül 1920 tarihini taşıyordu. Genelgede ülkenin içinde bulunduğu durum belirtildikten sonra, Türk devletinin ebediliğini, Anadolu Millî Mücadelesinin ruhunu, Türk istiklal aşkını dile getirecek bir millî marş güftesinin müsabakaya açıldığı belirtilmekte, müsabaka sonunda marşın besteleneceği ifade edilmekteydi. Müsabakaya katılacak güfte ve besteler için ayrı ayrı beş yüzer lira mükâfat verileceği söylenilmekteydi. Bunun için marş güftelerinin üç ay içinde 21 Aralık 1920 tarihine kadar Ankara'da Türkiye Büyük Millet Meclisi Maarif Vekâletine gönderilmeleri gerektiği dile getirilmekte, müsabakaya katılacakların ad ve adreslerini ayrıca kapalı bir zarfa yazarak güfteleri ile birlikte iletmeleri istenilmekteydi.¹⁹

Aynı genelgenin bir örneği sonradan Maarif Vekâleti tarafından Hakimiyet-i Milliye gazetesinde 25 Ekim 1920'de "Türk Şairlerinin

¹⁸ İsmail Acar, *Açıklamalı İstiklâl Marşı ve Gençliğe Hitabe*, Liva Yayınevi, İstanbul, 2005, s. 25.

¹⁹ Önder, "İstiklâl Marşı Belgeleri", s. 34-35.

Nazar-ı Dikkatine” başlığıyla da yayımlandı.²⁰ İlan bu başlıkla sonradan yine Hakimiyet-i Milliye gazetesinde 7 Kasım 1920’de tekrar duyuruldu.²¹ Bunu sadece Hakimiyet-i Milliye gazetesi duyurmakla kalmadı. Anadolu basınından Açığöz gazetesi 11 Kasım, 22 Kasım, 29 Kasım, 2 Aralık, 16 Aralık 1920 tarihli nüshalarında “Şairlerimizin Nazar-ı Dikkatine” başlıkları ile sürekli tekrar tekrar duyurdu.²² Hatta müsabaka ilanı İstanbul basınında dikkatini çekti. İstanbul basınında Millî Mücadele’ye karşıtlığı ile bilinen Peyam-ı Sabah gazetesinin 16 Kasım 1920 tarihli nüshasında “Millî Marş Tanzim Ediyorlar” başlığı altında Anadolu’dan gelen gazetelerde Ankara Maarif Vekâletinin garip bir ilanının dikkatlerini çektiği ifade edilerek bu ilana yer verildi.²³ İlan basında şu şekilde yer almaktaydı: Milletimizin istiklali uğrunda içerde ve dışarda girişmiş olduğu mücadeleyi ifade ve terennüm etmek için bir İstiklal Marşı müsabakası açılmıştır. Memleketimizin işgal altında olan ya da olmayan bölgelerindeki bütün kalem erbabını hizmete davet ediyoruz. İthaf olunacak eserler içerisinde biri, iki ay sonra yani 23 Aralık 1920’de Maarif Vekâleti nezdinde kurulacak bir edebiyat heyeti tarafından seçilecektir. Seçilecek eserin yalnız güftesi için beş yüz lira mükâfat vardır. Yine en az beş yüz lira mükâfat tahsis edilecek olan beste için sonradan ayrıca müsabaka açılacaktır. Bütün müracaatlar Ankara’da Türkiye Büyük Millet Meclisi Maarif Vekâletine yapılacaktır.

²⁰ *Hakimiyet-i Milliye*, 25 Teşrin-i evvel 1336 / 25 Ekim 1920, Numro: 68, s. 2; Sarıhan, *Vatan Türküsü İstiklâl Marşı, Tarihi ve Anlamı*, s. 13.

²¹ *Hakimiyet-i Milliye*, 7 Teşrin-i sani 1336 / 7 Kasım 1920, Numro: 72, s. 2; *Mehmet Akif Ersoy ve İstiklâl Marşı*, Yayına Hazırlayanlar: Orhan Özdil, Murat Babuçoğlu, Sena Gürlek, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Ankara, 2021, s. 216.

²² *Açığöz*, 11 Teşrin-i sani 1336 / 11 Kasım 1920, Numro: 94, s. 4; *Açığöz*, 22 Teşrin-i sani 1336 / 22 Kasım 1920, Numro: 97, s. 4; *Açığöz*, 29 Teşrin-i sani 1336 / 29 Kasım 1920, Numro: 99, s. 4; *Açığöz*, 2 Kanun-ı evvel 1336 / 2 Aralık 1920, Numro: 100, s. 2; *Açığöz*, 16 Kanun-ı evvel 1336 / 16 Aralık 1920, Numro: 103, s. 4; Sarıhan, *Vatan Türküsü İstiklâl Marşı, Tarihi ve Anlamı*, s. 13.

²³ *Peyam-ı Sabah*, 16 Teşrin-i sani 1336 / 16 Kasım 1920, Numro: 11130, s. 1; Sarıhan, *Vatan Türküsü İstiklâl Marşı, Tarihi ve Anlamı*, s. 14.

Bu şekilde Maarif Vekâleti tarafından vilayetlere yazılan genelge ve basına verilen ilan ile İstiklal Marşı müsabakasından bütün yurt haberdar edilmiş oldu. Açılan müsabaka Türk Devleti'nin ebediliğini, Millî Mücadele'nin ruhunu ve Türk'ün istiklal aşkını dile getirecek eserler arasında en güzelini bulmak için böyle duyurulmaktaydı.²⁴ Çünkü bu mukaddes mücadelenin büyüklüğünü, kutsi heyecanını terennüm edecek, onu gelecek asırlara nakşedecek zaman artık gelmişti.²⁵ İstiklal Marşı müsabakası her ne kadar Doktor Rıza Nur Bey'in Maarif Vekilliği döneminde açıldı ise de kendisinin daha sonra Türk-Rus görüşmelerinde delege göreviyle Rusya'ya gönderilip²⁶ yerine 16 Aralık 1920'de Hamdullah Suphi (Tanrıöver) Bey'in atanmasıyla bunun ardından çalışmalar Hamdullah Suphi Bey tarafından yürütüldü.²⁷

Bu arada İstiklal Marşı müsabakasının başvuru süresi dolmadan, müsabaka hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisine bir tahrir verildi. Kütahya Mebusu Cemil (Altay) Bey tarafından 15 Aralık 1920'de verilen tahrirde, İstiklal Marşı için verilecek mükâfatın yüz liraya düşürülmesi istenilmekteydi. Cemil Bey'in tahriri Meclis'in 20 Aralık 1920 tarihli İkinci Reis Vekili Hasan Fehmi (Ataç) Bey başkanlığındaki birinci celse oturumunda ele alındı. Cemil Bey tahririnde, girilen bu büyük vatan mücadelesinde dâhili ve harici olarak maruz kalınan çeşitli müşkülâtlara rağmen necip milletin gösterdiği sarsılmaz azim ve metaneti terennüm etmek üzere millî bir İstiklal Marşı yarışmasının müsabakaya konulduğunu ve bunun Maarif Vekâleti tarafından her tarafa ilan edildiğini belirtmekteydi. 23 Aralık 1920'de teşekkül edecek bir edebi heyet tarafından seçilip

²⁴ Yaşar Çağbayır, *İstiklâl Marşı'nın Tahlili*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1998, s. 235.

²⁵ Eşref Edib, *Mehmed Âkif Hayatı Eserleri ve Yetmiş Muharririn Yazıları*, Hazırlayan: Fahrettin Gün, Beyan Yayınları, İstanbul, 2010, s. 126.

²⁶ Rıza Nur, *Hayat ve Hatıratım*, III. Cild, Altındağ Yayınevi, İstanbul, 1967, s. 634.

²⁷ Cemal Güven - Ekrem Zahid Boyraz, "Hamdullah Suphi Tanrıöver'in İlk Maârif Vekilliği Dönemi Faaliyetleri", *Opus Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 10, Haziran 2016, s. 288, 291, 299-301.

kabul edilecek olan mezkûr İstiklal Marşı'nın güftesi ve bestesi için beş yüz lira ikramiye verileceğinin malum olduğunu ifade etmekteydi. Maarif Vekâletinin mektep öğretmenlerinin maaşlarının ödenmesinde zorluklar yaşadığı böyle bir zamanda bu güfte ve beste için beş yüz lira ikramiye verilmesini israf derecesinde gördüğünden uygun bulunursa bunun yüz liraya düşürülmesini ve kararın Maarif Vekâletine bildirilmesini teklif etmekteydi. Cemil Bey'in tavrı Meclis'te okunur okunmaz "red" sesleri duyuldu, "tam zamanıdır" denildi. Her ne kadar Cemil Bey, bunun israf olduğunu söyleyerek beş yüz lira verilemez dese de buna karşılık Bolu Mebusu Tunalı Hilmi Bey, hatta bin beş yüz, beş bin lira da verilebileceği yönünde fikir beyan etti. Hasan Fehmi Bey tarafından Meclis'e teklifin Maarif Vekâletine havalesinin arzu edilip edilmediği soruldu. Teklif "red" sesleri arasında kabul olunmadı.²⁸

Yine seçme meselesi tam anlamıyla sonuçlanmadan Hakimiyet-i Milliye gazetesinde müsabakanın biçimiyle ilgili bir tenkit yazısı da yayımlandı. 5 Ocak 1921 tarihli Hakimiyet-i Milliye gazetesinde yayımlanan "Tenkid" başlıklı yazıda, İstiklal Marşı müsabakasının ilanı biçimi hakkında bir değerlendirmede bulunulmaktaydı. Yazıda şiir ve edebiyatın, siyasetten çok uzak olduğu, kendisine ait bir üslubunun bulunduğu belirtilmekteydi. Bizde şimdi bir de mühim bir müsabaka var. Vatan Türküsü! denilerek şu yorum yapılmaktaydı: "Halbuki bunun biraz tarifi icap ederdi. Mesela bu gayet mühim ve hakikatte okuma yazma bilmeyen köylü kadın ve çocuklara varıncaya kadar bütün milletin dilinde söylenilecek olan böyle bir umumi nağmenin sözleri millî hece vezni ile mi yazılacak, yoksa aruz vezni ile mi? Sonra bu türkü kaç beyit olacak? Çünkü birisi uzun bir kaside yazar -ki ezberlemesi elbette güçtür- onun içinde iki yahut üç kıtası parlaktır. Onları almak ve kabul etmek şartıyla müsabakada birinciliği ona verirler ki bu doğru bir şey olmaz. O

²⁸ TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: I, Cilt: 6, İçtima: 1, Yüz On Yedinci İçtima, 20 Aralık 1336 (1920), s. 436.

halde bu müsabaka Maarif Vekâleti tarafından tarif ve marşın nasıl yazılacağı tespit edilmeli idi. Buna mâni olan sebep ne Doktor Rıza Nur Bey'in ne de yardımcılarının galiba şair olmamalarıdır." Bu yorumun ardından da tenkide devam edilerek şiirin hangi duygularla yazılması gerektiği ifade edilmekteydi.²⁹

Hakkında verilen taktir ve yazılan tenkit yazısı ile birlikte süreç ilerledikçe İstiklal Marşı müsabakasına katılmak üzere Maarif Vekâletine şiirler gelmeye başladı. Daha Doktor Rıza Nur Bey'in Maarif Vekilliği döneminde Vekâlete otuz kadar güfte ve birkaç beste gelmişti.³⁰ Gelen şiirler Orta Tedrisat Müdürü Kazım Nami Bey tarafından büyükçe bir zarf içerisinde biriktirilmekteydiler. Devam eden günlerde bu şiirlerin sayısı yedi yüz yirmi dörde ulaştı. Müsabakaya şairlerin yanında mebuslar ve hatta generaller dahi şiir göndermişlerdi.³¹ Ayrıca ilan sürecinde gelen şiirleri inceleyecek ve seçimi yapacak olan edebi heyet de oluşturulmuştu.³² Süre bittikten sonra müsabakaya katılan yedi yüz yirmi dört şiir başta Maarif Vekili Hamdullah Suphi Bey olmak üzere bu iş için oluşturulan edebi heyet tarafından incelendi. İçlerinden hiçbiri Türk milletinin giriştiği özgürlük ve bağımsızlık mücadelesini tam anlamıyla ifade ve terennüm edecek nitelikte bulunmadı.³³

Her ne kadar şiirlerden hiçbiri Türk milletinin giriştiği özgürlük ve bağımsızlık mücadelesini tam anlamıyla ifade ve terennüm edecek nitelikte bulunmasa da aslında bunları gönderen yedi yüz yirmi dört şair de hiç şüphe edilmez ki sırf manevi bir şeref için milletin heyecanını ifadeye çalışmıştı. Edebi encümen bu yedi yüz yirmi dört şiiri iftiharla, göğsü kabararak okuyup takdir etmişti. Ancak istediği şiiri bulamamıştı. Bu öyle bir şiir olmalıydı ki gelecek nesillere, her

²⁹ *Hakimiyet-i Milliye*, 5 Kanun-ı sani 1337 / 5 Ocak 1921, Numro: 93, s. 2; Sarıhan, *Vatan Türküsü İstiklâl Marşı, Tarihi ve Anlamı*, s. 15-16.

³⁰ Rıza Nur, *Hayat ve Hatıratım*, III. Cild, s. 634.

³¹ Çağbayır, *İstiklâl Marşı'nın Tahlili*, s. 236.

³² Önder, "İstiklâl Marşı Belgeleri", s. 35; Çağbayır, *İstiklâl Marşı'nın Tahlili*, s. 202.

³³ Recep Duymaz, *Milli Mücadele'miz ve İstiklâl Marşı'mız*, Akademik Kitaplar, İstanbul, 2011, s. 56.

an, o kutsiyet ve azameti terennüm etmeliydi. Kalpleri o heyecan ile doldurmalıydı. Yurdun bütün ufuklarını o heyecanla inletmeliydi. Bütün seslerin ötesine geçmeli ve arşın kapılarına kadar yükselmeliydi.³⁴ Çünkü Anadolu'da Türk'ün yeniden doğuşu, ikinci bir Ergenekon olayı yaşanıyordu. İşte bu şiir, bu olayın destanı olmalıydı.³⁵ Böylesi kutsi heyecanları, bu kadar ilahi nağmeleri ortaya koyacak şairi, gelecek nesiller bu mücadelenin esatiri ozanı olarak yücelteceklerdi. Onun alacağı şan ve şeref dalga dalga tarihe ve nesiller boyu bir milletin kalbine hükmedecekti.³⁶

Bu kadar şiir arasında herhangi biri millî marş olarak tercih edilmediğine göre ortaya bunu kim yazabilir sorusu çıkıyordu. Bunun karşılığı da cevabını Mehmet Akif Bey de buluyordu. Böyle bir şiiri yazsa yazsa Mehmet Akif Bey yazabilirdi. Dönemin bütün ruhunu şiirinde tam anlamı ile o yansıtabilirdi.³⁷ Ancak inceleme esnasında Mehmet Akif Bey'in bu müsabakaya katılmadığı görülmüştü.³⁸ Mehmet Akif Bey'in müsabakaya katılmamış olması Hamdullah Suphi Bey'in dikkatini çekti. Hamdullah Suphi Bey Mehmet Akif Bey'in niçin müsabakaya katılmadığını soruşturmaya başladı.³⁹ Millî Mücadele'nin lideri olarak Mustafa Kemal Paşa da marşı ancak Mehmet Akif Bey'in yazabileceği kanaatindeydi.⁴⁰ Hem Hamdullah Suphi Bey'in hem de Mustafa Kemal Paşa'nın bu konudaki düşünceleri birbirleri ile örtüşüyordu.

Mehmet Akif Bey, daha Millî Mücadele'nin başlangıcında, İstanbul'da bazı çevrelerin ülkenin kurtuluşu hususunda Amerikan ve İngiliz mandası konusunda beklentiye girmelerinden rahatsız olmuştu. Mustafa Kemal Paşa ile bazı diğer asker, sivil aydınlar gibi

³⁴ Eşref Edib, *Mehmed Âkif Hayatı Eserleri ve Yetmiş Muharririn Yazıları*, s. 126.

³⁵ Çağbayır, *İstiklâl Marşı'nın Tahlili*, s. 236.

³⁶ Nalbandoğlu, *Kuvayı Milliye Nesillerinin Destanı İstiklâl Marşımızın Tarihi*, s. 63.

³⁷ Nalbandoğlu, *Kuvayı Milliye Nesillerinin Destanı İstiklâl Marşımızın Tarihi*, s. 63.

³⁸ Duyamaz, *Millî Mücadele'miz ve İstiklâl Marşı'mız*, s. 56.

³⁹ Sarıhan, *Vatan Türküsü İstiklâl Marşı, Tarihi ve Anlamı*, s. 16.

⁴⁰ Nalbandoğlu, *Kuvayı Milliye Nesillerinin Destanı İstiklâl Marşımızın Tarihi*, s. 63.

vatanın kurtulacağına ve yeniden bağımsızlığına kavuşacağına inanmıştı. Bu düşüncede iken 1920 yılında Kuva-yi Milliye'nin Ege Bölgesi'ndeki merkezlerini ziyaret etmişti. Balıkesir'de şehrin en büyük camii olan Zağanos Paşa Camii'nde halka ayrılığın kalkması ve düşmana karşı birleşmeleri için etkili bir konuşma yapmıştı. Konuşmasının İstanbul'da yankılanması üzerine Sadrazam Damat Ferit Paşa tarafından Dar'ül Hikmet'il İslamiye Dairesi üyeliğinden ve oradaki görevinden uzaklaştırılmış, memuriyetten azledilmişti. İstanbul'daki durum karşısında Anadolu'ya geçmeye karar veren Mehmet Akif Bey, o günlerde Anadolu millî hareketinin manevi cephesini güçlendireceği gerekçesi ile Mustafa Kemal Paşa'dan da Ankara'ya gelmesi konusunda bir davet almıştı. Mustafa Kemal Paşa davetinde Mehmet Akif Bey'den Sebilürreşad dergisini de Ankara'da çıkarmasını istemişti. Gerek kendi düşüncesi gerekse Mustafa Kemal Paşa'nın daveti üzerine Mehmet Akif Bey, oğlu Emin Bey ile birlikte İstanbul'dan ayrılmış ve zorlu bir yolculuğun ardından 24 Nisan 1920'de Ankara'ya varmıştı. Ankara'ya gelişi burada pek çok kişi tarafından sevinçle karşılanmıştı. Ankara'ya geldikten sonra Burdur'dan istifa eden bir milletvekilinin yerine, Mustafa Kemal Paşa'nın isteği ile 5 Haziran 1920'de milletvekili seçilmişti. Aynı zamanda Biga'dan da milletvekili seçilen Mehmet Akif Bey, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına Burdur milletvekilliğini tercih ettiğini bildirmişti.⁴¹

Mehmet Akif Bey, Ankara'ya gelir gelmez çalışmalara başlamıştı. İtilaf Devletleri ve İstanbul Hükümeti'nin Anadolu Millî Hareketine karşı propagandalarını yoğunlaştırdıkları, iç isyanların arttığı dönemde Millî Mücadele'nin haklılığını anlatmak üzere İrşad Encümeni oluşturulurken Mehmet Akif Bey'e de görev verilmişti. Bu görev üzerine Mehmet Akif Bey Eskişehir, Burdur, Konya, Çankırı, Kastamonu gibi yerlere gitmişti. Buralarda gerek yayımladığı yazılar

⁴¹ Nihan Altınbaş, *Millî Mücadele'de Mehmet Akif Ersoy ve İstiklal Marşı*, TBMM Basımevi, Ankara, 2016, s. 27-28.

gerekse yaptığı konuşma ve vaazlarla halkı ikna çalışmaları yapmaktaydı.⁴² İstiklal Marşı müsabakasının açıldığı günlerde de Mehmet Akif Bey görevli olarak Kastamonu'da bulunmaktaydı.⁴³ Müsabaka 23 Aralık 1920'de sona erecekti ve Mehmet Akif Bey de ertesi gün yani 24 Aralık tarihinde Ankara'ya dönmüştü.⁴⁴ Aslında Mehmet Akif Bey müsabakaya bilerek katılmamıştı. Daha müsabaka başladığında İstiklal Marşı'nın yazılması meselesi Mehmet Akif Bey'e söylendiğinde kendisi ben ne müsabakaya girerim ne de mükâfat alırım cevabını vermişti. Bu arada dostu olan Karesi Mebusu Hasan Basri (Çantay) Bey katılma konusunda ricalarını tekrar ettikçe Mehmet Akif Bey yine aynı sözü söylemiş ve bırak yazsınlar, ben bu yaştan sonra müsabakaya mı çıkacağım, ayıp değil mi demişti.⁴⁵

Bir gün Maarif Vekili Hamdullah Suphi Bey Meclis'te Hasan Basri Bey'i gördüğünde, kendisine o ana kadar çok sayıda şiir geldiğini, hiçbirini beğenmediğini söyledi, Mehmet Akif Bey'i marşı yazmak için ikna edip edemeyeceğini sordu. Hasan Basri Bey, Mehmet Akif Bey'in müsabaka şeklini ve ikramiyeyi kabul etmediğini, eğer buna bir çare ve şekil bulunursa yazdırmaya çalışacağını belirtti. Böylece Hamdullah Suphi Bey düşündü ve Hasan Basri Bey'e, dur ben Mehmet Akif Bey'e bir tezkere yazayım, arzusuna tabi olacağımızı bildireyim dedi. Fakat tezkereyi Mehmet Akif Bey'e Hasan Basri Bey'in vermesini istedi. Bunu Hasan Basri Bey de uygun buldu. Yarım saat sonra Hamdullah Suphi Bey söylediği tezkereyi Mehmet Akif Bey'e teslim edilmek üzere Hasan Basri Bey'e verdi. Hamdullah Suphi Bey'in Mehmet Akif Bey'e "Pek aziz ve muhterem efendim." diye başlayarak yazdığı 5 Şubat 1921 tarihli tezkerede, İstiklal Marşı müsabakasına katılmamasındaki sebebin izalesi için pek çok yol olduğu, talep olunan marşı kendisinin yazmasının maksadın temini

⁴² Melek Kayhan, *Milli Mücadele ve Mehmet Akif Ersoy*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Niğde, 2013, s. 181-191.

⁴³ Altınbaş, *Milli Mücadele'de Mehmet Akif Ersoy ve İstiklal Marşı*, s. 35.

⁴⁴ Sarıhan, *Vatan Türküsü İstiklâl Marşı, Tarihi ve Anlamı*, s. 29.

⁴⁵ Hasan Basri Çantay, *Âkifname (Mehmed Âkif)*, Ahmed Sait Matbaası, İstanbul, 1966, s. 62.

için son çare olarak görüldüğü, asil endişeleri konusunda ne icap ediyorsa onların hepsinin yapılacağı ifade edilmekteydi. Memleketi bu müessir telkin ve tehyic vasıtasından mahrum bırakmaması rica olunmaktaydı.⁴⁶

Hasan Basri Bey, Hamdullah Suphi Bey'in tezkeresini Mehmet Akif Bey'e hemen vermedi. Önce Meclis'te beraber otururken çantasından bir kâğıt parçası çıkardı. Ciddi ve düşünceli bir tavır ile sıranın üstüne kapandı. Güya İstiklal Marşı'nı kendisi yazacakmış gibi bir hareket tarzı sergiledi ve Mehmet Akif Bey'i konunun içine çekmeye çalıştı. Bir şekilde Mehmet Akif Bey ile İstiklal Marşı mevzuunu konuşmaya başladılar. Aralarında geçen konuşmada Mehmet Akif Bey gelen şiirlerin ne olduklarını sordu. Hasan Basri Bey, daha önce yazılan şiirlerin kabul edilmediklerini ve bunu birlikte yazacaklarını söyledi. Mehmet Akif Bey yazalım ama şartlar berbat dediğinde de kendisi yazarsa şart falan olmayacağını, müsabakanın ortadan kalkacağını belirtti. Hatta kendisi adına Hamdullah Suphi Bey'e söz verdiğini ifade etti. Mehmet Akif Bey, Hasan Basri Bey'e tekrar tekrar söz verdin mi diye sorup ondan aynı kesin cevapları aldı. Bunun üzerine Hasan Basri Bey'in elindeki kâğıda sarıldı ve kalemini eline aldı. Hasan Basri Bey'in daldığı yapma hayale gerçekte daldı. İstiklal Marşı'nın yazımı konusunda Hasan Basri Bey müddeti de Mehmet Akif Bey'e kısaca belirtmiş, birkaç gün sonra marşı teslim etmiş olacaklarını ifade etmişti. Artık Meclis müzakere ile meşgul olurken Mehmet Akif Bey marşı yazmakla meşgul oluyordu. Müzakere bitti. Mehmet Akif Bey de engin hayalinden uyandı.⁴⁷

Hasan Basri Bey ile Mehmet Akif Bey'in konuşmasının üzerinden iki gün geçtikten sonra, Mehmet Akif Bey sabahleyin erkenden Hasan Basri Bey'in evine gitti. Marşı yazmış bitirmişti. Fakat vaktin darlığından şikâyet ediyordu. Hasan Basri Bey de ertesi güne kadar

⁴⁶ Çantay, *Âkifname (Mehmed Âkif)*, s. 62.

⁴⁷ Çantay, *Âkifname (Mehmed Âkif)*, s. 63.

kendisinde kalmasını, göstermemesini, belki düzeltme yapabileceğini söyledi. Mehmet Akif Bey İstiklal Marşı'nı yazıp tamamlayıncaya kadar Hasan Basri Bey, Hamdullah Suphi Bey'in tezkeresini kendisine vermemişti. İstiklal Marşı'nı yazıp tamamladıktan sonra Hamdullah Suphi Bey'in tezkeresini ona gösterdi. Yani Mehmet Akif Bey, Hamdullah Suphi Bey'in tezkeresini almadan İstiklal Marşı'nı yazmaya başlamış ve tamamlamıştı. Artık İstiklal Marşı yazıldığına göre, şimdi bunu Mehmet Akif Bey'i kırmadan Meclis'ten geçirmenin sırası gelmişti. Hem Hasan Basri Bey hem de marşı çok beğenen Hamdullah Suphi Bey günlerce bu gizli endişe ile yaşadılar.⁴⁸

Mehmet Akif Bey'in İstiklal Marşı'nı yazmak için ikna edilmesi meselesi ile ilgili olarak dönemin Hariciye Nezareti Siyasi İşler Müdürü Yusuf Hikmet (Bayur) Bey de birtakım değerlendirmeler yapmaktadır. Yusuf Hikmet Bey'e göre de, Mehmet Akif Bey İstiklal Marşı için açılan müsabakaya katılmak istememişti. Böyle bir müsabaka hoşuna gitmiyordu. Birçok dostu ve bu arada Yusuf Hikmet Bey de onun buna katılması için diretiyorlardı. Belki de kısmen bu diretmeler yüzünden Mehmet Akif Bey başlangıçta müsabakaya katılmak düşüncesi ile olmasa da bu konu hakkında bir şeyler yazmaya koyulmuştu. Bazı akşamlar Hariciye Nezaretine uğruyor, Yusuf Hikmet Bey'i alıyor ve birlikte gezerken yazdığı beyitleri okuyordu. Aralarında tartışmalar oluyordu. Ancak Yusuf Hikmet Bey, Mehmet Akif Bey'in okuduklarını çok beğeniyordu. Birlikte gezip yazdığı beyitleri okuduğu esnada Mehmet Akif Bey, Namık Kemal'deki ateşli ifadenin kendisinde olmayışından sızlanıyordu. Buna karşılık Yusuf Hikmet Bey ise Mehmet Akif Bey'e kendisinin daha kuvvetli ve ateşli olduğunu, hele son beyitlerindeki kuvvetin Namık Kemal'inkini aştığını söylüyordu. Namık Kemal çöküntü devirlerinin daha çok karamsar şairiydi, sen yeni açılan yükseliş devrinin iyimser şairisin diyordu. Hakkında söylenen sözlerden Mehmet Akif Bey memnun olsa da bundan pek mutmain

⁴⁸ Çantay, *Âkifname (Mehmed Âkif)*, s. 64.

gözükmüyordu. Bundan sonra da Mehmet Akif Bey yazdıklarını müsabakaya katılmak üzere Maarif Vekili Hamdullah Suphi Bey'e vermeye razı olmuştu. Müsabakaya pek çok eser gelmişti. Ancak Mehmet Akif Bey'in ki hepsinden çok üstündü.⁴⁹

Mithat Cemal (Kuntay) Bey de Mehmet Akif Bey'in İstiklal Marşı'nı yazdığı anları değerlendirirken onun oda şairi olmadığını, hiçbir mevzuyu pencereden bakarak yazmadığını, mevzunun ayağına gittiğini belirtmektedir ve İstiklal Marşı'nı da böyle yazdığını söylemektedir. Mithat Cemal Bey'e göre, Anadolu'da Kurtuluş Savaşı başladığı zaman İstanbul'da bulunan Mehmet Akif Bey, istiklal imanı ile doluydu. Fakat bu imanın sesini Ankara'da bulmuştu. İstiklal Marşı da bu sestir. İstiklal Marşı'nda yalnız Mehmet Akif Bey yoktu, Ankara da vardı. Fakat Ankara'da mevzunun çok içindeyken de İstiklal Marşı müsabakasına katılmamıştı. Çünkü Maarif Vekâleti müsabakanın ucuna mükâfat koymuştu. Mehmet Akif Bey istiklalini geri alınacağını mükâfat ile mi söyleyecekti. Bunun için İstiklal Marşı müsabakasına yedi yüz yirmi dört şair başvurduğu halde o başvurmamıştı. Maarif Vekili Hamdullah Suphi Bey bunun için Mehmet Akif Bey'e resmi bir mektup yazmıştı. Bu resmi mektup, İstiklal Marşı için mükâfat verilmeyeceği hakkında Mehmet Akif Bey'e verilen resmi bir senetti. Verilen senet üzerine İstiklal Marşı'nın yazılması iş olmaktan çıkmış ve Mehmet Akif Bey de müsabakaya girmişti.⁵⁰

Mehmet Akif Bey'in İstiklal Marşı'nın bazı mısralarını Meclis müzakereleri esnasında, bazılarını Hakimiyet-i Milliye gazetesinin idarehanesinde ve bazılarını da Taceddin Dergahı'nda yazdığı da ifade edilmektedir. Meclis'te Mehmet Akif Bey ile aynı sırada oturan Hasan Basri Bey bu durumla ilgili açıklama yaparken marşın bazı mısralarını müzakereler esnasında yazdığını söylemektedir. Öyle ki Meclis'in en hararetli müzakerelere daldığı anlarda bile Mehmet Akif

⁴⁹ Nalbandoğlu, *Kuvayı Milliye Nesillerinin Destanı İstiklâl Marşımızın Tarihi*, s. 70-71.

⁵⁰ Nalbandoğlu, *Kuvayı Milliye Nesillerinin Destanı İstiklâl Marşımızın Tarihi*, s. 72.

Bey'in bütün dikkatini mısralarında topladığını, etrafından habersiz sürekli yazdığını, müzakereler bittiği anda daldığı ulvi âlemden uyanır gibi kendine geldiğini belirtmekte ve öylece Meclis'i terk ettiklerini anlatmaktadır.⁵¹

Diğer taraftan Mehmet Akif Bey'in İstiklal Marşı'nın bazı mısralarını Hakimiyet-i Milliye gazetesi idarehanesinde yazdığıyla ilgili olarak gazetenin müdürü Nizamettin Nazif (Tepedelenlioğlu) Bey de birtakım açıklamalarda bulunmaktadır. Nizamettin Nazif Bey açıklamalarında, Mehmet Akif Bey'in gazetenin tercüme kısmını idare eden Yusuf Hikmet Bey'i sık sık ziyaret ettiğini, ziyaretleri esnasında burada kendisine de güzel söz söylemeyi ihmal etmediğini, bu ziyaretlerinden biri esnasında İstiklal Marşı'nın ilk dört mısraını burada yazdığını dile getirmektedir. Hatta ilk dört mısraını kendisine okuduğunu ve çok beğendiğini belirtmektedir. Sonra gerisini Taceddin Dergâhı'nda tamamladığını ifade etmektedir.⁵²

Ayrıca Eşref Edib Bey, Taceddin Dergâhı'nda yazdığı anlarla ilgili olarak ise Mehmet Akif Bey'in Ankara'daki bütün şiirlerini, İstiklal Marşı'nı hep bu dergâhta yazdığını söylemektedir. İstiklal Marşı'nı yazarken dergâhta odanın bir tarafına çekildiğini, elinde ufak bir kâğıtla tefekküre daldığını, ara sıra bir kelime yazdığını, bazen yazdığını çizdiğini, sonra tekrar yazdığını, bazen de saatlerce düşündüğünü anlatmaktadır.⁵³

Mehmet Akif Bey İstiklal Marşı'nı yazdıktan sonra basılı biçimde ilk olarak Sebilürreşad dergisi ve Hakimiyet-i Milliye gazetesinde yayımlandı. 17 Şubat 1921'de Sebilürreşad dergisinin birinci sayfasında çerçevesiz biçimde "Kahraman Ordumuza" ithaf edilerek on kıta

⁵¹ Nalbandoğlu, *Kuvayı Milliye Nesillerinin Destanı İstiklâl Marşımızın Tarihi*, s. 80.

⁵² Mehmet Çetin, *İstiklâl Marşı ve Mehmet Âkif Ersoy*, T.C. Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 2003, s. 17-20.

⁵³ Eşref Edib, *Mehmed Âkif Hayatı Eserleri ve Yetmiş Muharririn Yazıları*, s. 124.

halinde basıldı.⁵⁴ Aynı şekilde 17 Şubat 1921'de Hakimiyet-i Milliye gazetesinin birinci sayfasında on kıta biçiminde çerçeve içerisinde yer aldı.⁵⁵ Bundan dört gün sonra 21 Şubat 1921'de Açıksöz gazetesinde çerçeve içerisinde birinci sayfada on kıta biçiminde verildi.⁵⁶ Bunun ardından İstiklal Marşı'nı Anadolu'da başka gazetelerden yayımlayanlar oldu. Örneğin 29 Şubat 1921'de Öğüt gazetesinde çıktı.⁵⁷ Bahsi geçen dergi ve gazetelerde Mehmet Akif Bey'in yazdığı İstiklal Marşı'nın yer alışı şekline bakıldığında bu konuda sözbirliği etmişçesine olumlu bir tutum içerisinde oldukları görülmektedir. Çünkü İstiklal Marşı basın yolu ile coşkulu bir biçimde kamuoyuna ilan edilmiştir.⁵⁸

İstiklal Marşı müsabakasında Mehmet Akif Bey'in şiiri dışında diğer yedi yüz yirmi dört şiirden altı şiir daha dikkate değer bulunmuştu. Yani Mehmet Akif Bey'in şiiri ile toplam yedi şiir seçilmişti.⁵⁹ Diğer altı şiir Hüseyin Suad, A. S., Kemaleddin Kâmi, İskender Hakî, M., Mehmed Muhsin isimleri ile verilmişlerdi.⁶⁰ Bu yedi şiir arasından birisi İstiklal Marşı olarak seçilecekti.

İstiklal Marşı'nın Türkiye Büyük Millet Meclisinde Görüşülüp Kabul Edilmesi

İstiklal Marşı'nın güfte müsabakası tamamlanıp ön değerlendirmeler yapıldıktan sonra seçimi meselesi Türkiye Büyük Millet Meclisinde

⁵⁴ *Sebilürreşad*, 17 Şubat 1337 / 17 Şubat 1921, Cild: 18, Aded: 468, s. 1; Sarıhan, *Vatan Türküsü İstiklâl Marşı, Tarihi ve Anlamı*, s. 33.

⁵⁵ *Hakimiyet-i Milliye*, 17 Şubat 1337 / 17 Şubat 1921, Numro: 111, s. 1; Sarıhan, *Vatan Türküsü İstiklâl Marşı, Tarihi ve Anlamı*, s. 33.

⁵⁶ *Açıksöz*, 21 Şubat 1337 / 21 Şubat 1921, Numro: 123, s. 1; Sarıhan, *Vatan Türküsü İstiklâl Marşı, Tarihi ve Anlamı*, s. 35.

⁵⁷ Sarıhan, *Vatan Türküsü İstiklâl Marşı, Tarihi ve Anlamı*, s. 36. Sarıhan burada bilgi olarak Öğüt gazetesinin 29 Şubat 1921 tarihli nüshasını verse de, 1921 yılı Şubat ayının 28 gün sürdüğünü, gazetenin 1 Mart tarihli sayısına yanlışlıkla 29 Şubat yazmış olması gerektiğine dikkat çekmektedir.

⁵⁸ Sarıhan, *Vatan Türküsü İstiklâl Marşı, Tarihi ve Anlamı*, s. 36.

⁵⁹ Beşir Ayvazoğlu, *İstiklâl Marşı Tarihi ve Manası*, Tercüman Aile ve Kültür Kitaplığı Yayınları, İstanbul, 1986, s. 29.

⁶⁰ Çantay, *Âkıfname (Mehmed Âkif)*, s. 73-77.

üç farklı celsede ele alındı. Konu ilk olarak 26 Şubat 1921'de Türkiye Büyük Millet Meclisi İkinci Reis Vekili Hasan Fehmi Bey başkanlığındaki birinci celse toplantısında gündeme geldi. Toplantıda Maarif Vekâletinin İstiklal Marşı hakkında Meclise verdiği tezkere görüşüldü. Hasan Fehmi Bey başkan olarak İstiklal Marşı ile ilgili Maarif Vekâletinden gelen tezkerenin Meclisçe uygun bulunması halinde Maarif Encümenine gönderilmesini teklif etti. Gelen güfteleri Maarif Encümenine göndermekte olduklarını söyledi. İlgili arkadaşlardan edebiyata meraklı olanların, edebiyatta uzmanlığı bulunanların toplanarak tetkik etmeleri ricasında bulundu.

Teklifeye yönelik görüşlerini açıklayan İzmit Mebusu Hamdi Namık (Gör) Bey, Maarif Encümeni Reisi Mehmet Akif Bey olduğundan ve Mehmet Akif Bey'in bir şiiri bulunduğu tarafsızlık açısından bunun için ayrıca başka bir encümenin seçilmesini talep etti. Hamdi Namık Bey'e karşı Karesi Mebusu Hasan Basri Bey, Mehmet Akif Bey'in kesinlikle bu şekilde olumsuz bir hareket tarzının olmayacağını, buna tenezzül etmeyeceğini söylese de o yine de Mehmet Akif Bey'in Maarif Encümeni Reisi bulunduğu, tarafsız olmak gerektiği noktasındaki iddiasını sürdürdü. Hasan Fehmi Bey'in Maarif Encümeninden geldikten sonra müzakere edilmesi önerisine karşılık da tekrardan bunun Maarif Encümeni tarafından incelenmeyeceği, konunun uzmanı kişilerden oluşan başka bir encümen tarafından tetkik edilmesi gerektiği noktasındaki söylediklerini yineledi.

Kütahya Mebusu Besim (Atalay) Bey de önce Maarif Encümeninin toplanmasını, şiirleri birlikte mütalaa etmelerini, herkesin görüşünün alınmasını istedi. Hasan Fehmi Bey'in Maarif Encümeninden geldikten sonra müzakere edilmesi teklifine bunun doğru olmayacağı, konunun uzmanı kişilerden oluşan bir encümen gerektiği karşılığını verdi. Besim Atalay Bey mevzuyu müzakere etmek için önce şiirler içerisinden bir tanesinin seçilmesini gerekli görüyordu. Seçilen şiir basılır ve dağıtıldı. Yani aslında hepsinin basılmasına gerek görmüyordu. Önce bir seçim yapılmalı, seçime göre tespit edilen şiir basılmalı ve müzakere edilmeliydi.

Bunların dışında Kırşehir Mebusu Yahya Galip (Kargı) Bey ise Maarif Vekâletinden gönderilen şiirlerin bastırılmalarını, kendilerine dağıtılmalarını istemekteydi. Gerekli düşünceler dile getirildikten sonra Hasan Fehmi Bey, şiirlerin Maarif Encümenine havalesini kabul edenler ile bastırılıp mebuslara dağıtılmasını isteyenlerin el kaldırmalarını istedi. Oylama sonucunda şiirlerin basılarak mebuslara dağıtılmaları kararlaştırıldı.⁶¹

İstiklal Marşı meselesi ikinci defa Türkiye Büyük Millet Meclisinin Mustafa Kemal Paşa başkanlığındaki 1 Mart 1921 tarihli toplantısının ikinci celsesinde görüşüldü. Görüşmede, Hasan Basri Bey'in İstiklal Marşı güftesinin Maarif Vekili Hamdullah Suphi Bey tarafından Meclis kürsüsünden okunmasına dair takriri ele alındı. Celse açıldığında Mustafa Kemal Paşa, Hasan Basri Bey'in İstiklal Marşı'nın güftesinin Hamdullah Suphi Bey tarafından kürsüden okunmasına dair teklifi bulunduğunu ifade etti. Bu arada Bursa Mebusu Muhittin Baha (Pars) Bey, Hasan Basri Bey'in hangi İstiklal Marşı olduğunu söylemesini istedi. Kütahya Mebusu Besim Atalay Bey, daha kabul edilmediğini belirterek bir encümen teşkil edilecekti diye fikir beyan etti. Hasan Basri Bey de bunlara cevaben yedi tane marşın seçilmiş olduğunu, bunlardan herhangi birisinin okunabileceğini söyledi.

Bunun ardından Mustafa Kemal Paşa, Maarif Vekâletince seçilmiş olanlardan birisinin okunmasının uygun bulunduğunu belirtti. Böylece Muhittin Baha Bey de Hasan Basri Bey ve Hamdullah Suphi Bey hangisini uygun bulurlarsa okusunlar diye karşılık verdi. Bu şekilde Mustafa Kemal Paşa, Hasan Basri Bey'in teklifini oya sundu ve teklif kabul edildi. Sonrasında sözü Hamdullah Suphi Bey'e bıraktı. Hamdullah Suphi Bey kürsüye çıktı, ilk önce mebusların da hatırlayacakları üzere Maarif Vekâletinin Millî Mücadele ruhunu terennüm edecek bir marş için şairlere müracaat ettiğini, akabinde birçok şiir geldiğini, arada yedi tanesinin daha dikkate değer

⁶¹ TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: I, Cilt: 8, İçtima: 1, Yüz Elli Yedinci İçtima, 26 Şubat 1337 (1921), s. 434.

bulunarak seçildiklerini dile getirdi. Erzurum Mebusu Salih (Yeşiloğlu) Efendi isimlerinin ne olduğunu sorunca ayrıca arz edilecekleri mukabelesinde bulundu.

Hamdullah Suphi Bey konuşması esnasında İstiklal Marşı ile ilgili olarak Maarif Vekâletinin yapmış olduğu ciddi inceleme neticesinde kuvvetli bir şiir aramak lüzumunu hissettiğini, bundan dolayı kendisinin şahsen Mehmet Akif Bey'e müracaat ederek bir şiir yazmasını rica ettiğini ifade etti. Buna karşılık Mehmet Akif Bey'in çok asil bir endişe ile tereddüt gösterdiğini, şiirler için vaat edilen mükâfatı kendi adına kabul etme arzusunda bulunmadığını, bu durumdan çekindiğini belirtti ve mükâfat sebebiyle yarışmaya katılmadığını açıkladı. Yine kendisinin Mehmet Akif Bey'e müracaatında lazım gelen tedbiri alırız ve icap eden ilanı yaparız diyerek onu ikna ettiğini, bu şartla büyük dini şairin fevkalade nefis bir şiir gönderdiğini, bunun diğer altı şiirle beraber mebusların dikkatlerine sunulacağını vurguladı. Seçimin Meclis'e ait olduğuna, beğenmek, takdir etmek hususunda mebusların özgür olduklarına, kendi tercihini yaptığını işaret etti. Fakat sizin seçiminiz benim tercihimden farklı olabilir, karar size aittir diyerek sözlerini tamamladı. Mehmet Akif Bey'in şiirini sürekli alkışlar, inşallah sesleri arasında coşkun bir şekilde on kıta olarak okudu.⁶²

Hamdullah Suphi Bey, Mehmet Akif Bey'in yazdığı İstiklal Marşı'nı Meclis kürsüsünden okuduğu zaman Meclis'teki ruhları öyle bir heyecan kaplamıştı ki, bütün mebuslar hissiyat olarak coşup taşmaktaydılar. Bütün Meclis tek bir kalp halinde dalgalanıyordu. Herkes imanının yükseldiğini görüyordu. Al sancağın dalgaları gönülleri heyecandan heyecana sürüklüyordu. Millet'in hürriyet ve istiklal yıldızının dünyalar durdukça parlayacağına bütün gönüller imanla dolmuştu. Ortaya çıkan coşku içerisinde mebusların alkışlarından Meclis'in tavanları sarsılıyordu. Buna karşılık Mehmet Akif

⁶² *TBMM Zabıt Ceridesi*, Devre: I, Cilt: 9, İçtima: 2, Birinci İçtima, 1 Mart 1337 (1921), s. 12-14.

Bey ise mahcubiyetinden başını kollarının arasına almış, sıranın üstüne yumulmuştu.⁶³

İstiklal Marşı konusu üçüncü defa ise Türkiye Büyük Millet Meclisinin 12 Mart 1921 tarihli İkinci Reis Doktor Adnan Bey başkanlığındaki ikinci celse toplantısında, Maarif Vekâletinin İstiklal Marşı hakkındaki tezkeresinin ele alınıp müzakere edilmesi ile görüşüldü. Celsede görüşme açıldığında Hamdullah Suphi Bey bir konuşma yaptı. Hamdullah Suphi Bey konuşmasında, Maarif Vekâleti tarafından yapılan davet üzerine ellerine ne kadar marş geldi ise bunları bir encümen marifetiyle tetkik ettirdiklerini, sonucu Meclis heyetine arz ettiklerini açıkladı. Mebusların bunları görme arzusunda olmalarından dolayı matbu olarak basıp kendilerine dağıttıklarını dile getirdi.

Hamdullah Suphi Bey konuşmasında, mebusların dikkatlerini bir nokta üzerine çekmek istediğini de söyledi. Bu marşlar mebuslar tarafından incelendikten sonra seçimleri hangi şiir üzerinde olursa onun için ikinci bir işlem daha yapılacağını, bestekarlara yollanacağını, onlar arasında bir tercihte daha bulunulacağını ifade etti. Anadolu mücadelesi uzun süreden bu yana devam ettiği için, bunu anlatmak, bunun ruhunu söyletmek üzere yazılmış olan bu şiirlerle ilgili görüşmelerde ne kadar kısa sürede bir karara varılırsa ondan o kadar fazla istifade edilebileceğine işaret etti. Mebuslardan bunu bir heyete mi, bir encüme mi verecekleri ya da kendilerinin mi bir karara bağlayacakları hususunda ne arzu buyuruyorlarsa onu yapmalarını istedi.

Hamdullah Suphi Bey'in yaptığı açıklamadan sonra Doktor Adnan Bey Maarif Vekâletinin İstiklal Marşı konusunu bugün ruznameye alarak müzakere etmek istediğini söyledi. Bugün müzakeresini kabul edenlerin el kaldırmalarını talep etti ve bu da kabul edildi. Bu şekilde İstiklal Marşı meselesi etraflı bir biçimde tartışıldı. Görüşme

⁶³ Eşref Edib, *Mehmed Âkif Hayatı Eserleri ve Yetmiş Muharririn Yazıları*, s. 131.

esnasında birçok mebus konu hakkında fikirlerini beyan ettiler ve nihayetinde de meseleyle ilgili bir sonuca ulaşıldı.

Müzakere esnasında ilk konuşan Muhittin Baha Bey oldu. Muhittin Baha Bey söz aldığı anda, söyleyeceği sözlerin yanlış anlaşılmasını, üzerine bir anlam yüklenilmemesini istedi. Bu Millî Marş müsabakası ilan edildiği zaman kendisinin de müsabakaya katılmayı arzuladığını ifade etti. Fakat bu meselenin farklı bir hal aldığı ve müsabakadan çekildiğini belirtti. (M) imzalı şiirin kendisine ait olduğunu, bunun müsabakaya dahil edilmemesini dile getirdi. Yine Kemalettin Kâmi'nin de kendi şiirini geriye aldığı açıkladı. Değerlendirmenin buna göre yapılmasını talep etti. Bir edebi encümen mi teşkil edileceğini, ne yapılacağını sordu. Bu şekilde İstiklal Marşı müsabakasında yedi şiirden ikisi çekilmiş ve sayı beşe düşmüş oluyordu.

Muhittin Baha Bey'in bu izahatının sonrasında Doktor Adnan Bey burada bir mesele olduğunu belirtti, İstiklal Marşlarını doğrudan doğruya Meclis'in mi müzakere ederek bir karar alacağını, yoksa bunların bir encümene mi havale edileceğini netliğe kavuşturmak istedi. Bu konuyu sordu. Yahya Galip Bey de Meclis'te olması gerektiğine, hepsinin anlayacaklarına işaret etti. Devamında bazı mebuslar görüşlerini, eleştirilerini dile getirdiler ve Hamdullah Suphi Bey de bunları yanıtladı.

Bu bağlamda Besim Atalay Bey yaptığı konuşmada, şiirlerin iki türlü olduklarını, bunların ya hislerin bir yansıması ya da derin veyahut ağlatıcı bir ruhun, ağlatıcı bir galeyanın aksi olduklarını söyledi. Şiirlerin bu iki şekil üzerine ortaya çıkmaları halinde makbul ve muteber olacaklarına, dünyada bu tür şiirlerin halk arasında yaşayacaklarına değindi. Böylesi şiirlerin ya yüksek bir ilahi histen doğduklarını ya da zor ve heyecanlı anlarda ortaya çıktıklarını, böyle olmayıp da ısmarlama yoluyla yazılırlarsa bu şiirlerin yaşayamayacaklarını dile getirdi. Bizim bir Cezayir Marşımız vardır diyerek bu marşın müsabaka ile yazılmadığını ve halk arasında yaşadığını ifade etti. Cezayir Marşı'nın ağlayan bir ruhun, eline silahını alarak

düşmana koşan, vatanına koşan bir ruhun hissiyatını terennüm ettiğini beyan etti. Marseyyez'in de büyük inkılap esnasında silahını almış koşan bir gencin söylediği şiir olduğuna ve bunun birden bire herkesçe kabul gördüğüne işaret etti. Memleketin maruz kaldığı felaketler karşısında bu gibi şiirlerin -ağlayarak, titreyerek- evvela güftesinin değil bestesinin söylendiği üzerinde durdu ve ülkenin ısmarlama şiirlere verilecek parasının olmadığını iddia etti.⁶⁴

Hamdullah Suphi Bey, Besim Atalay Bey'in konuşmasına bir hata üzerine, bir yanlış anlaşılma üzerine Meclis'in dikkatini çekmek istediğini söyleyerek cevap verdi. Memleketin maddi ve manevi kuvvetinin bulunduğunu dile getirdi. Bilhassa para meselesi ile bu şiirler arasında bir bağ kurmanın oldukça yanlış bir bakış açısı olduğunu belirtti. Şairlerin para karşılığında şiir yazmalarının mevzu bahis olmadığını, hiçbirisinin para konusunda bir şey demediğini beyan etti. Vatanın kurtuluşu için mücadele eden milletvekillerinin, milletvekillerin vekillerinin halkın heyecanını anlatmak üzere ülkenin şairlerine müracaat ettiklerini ifade etti. Bu şairlerin şiirlerini ilk defa yazmadıklarını, kendilerine şiirlerini yollayan şairlerin yıllar içerisinde bütün memleketin kederlerini, ıstıraplarını, övünç duyulacak her şeyini ortaya koyan şiirler yazdıklarını izah etti.

Hamdullah Suphi Bey, burada sözü Mehmet Akif Bey'e de getirdi. Önceden de işaret ettiği üzere Mehmet Akif Bey'in bu şairler arasında para mevzuundan kaçınan arkadaşlardan birisi olduğunu, kendisinin senelerden beri en yüksek ve en ilahi bir belagatle yazdığı halde yeniden yazmaktan çekinmesindeki sebebin bazılarının hatırına para gelir diye korkmasından kaynaklandığını ve ona binaen yazmadığını bir daha açıkladı. Bunun ardından da gelen şiirleri okuduktan sonra bu işle görevlendirdikleri bir arkadaşları sıfatıyla kuvvetli bir şiir daha bulunmasını arzuladığı için Mehmet

⁶⁴ TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: I, Cilt: 9, İçtima: 2, Altıncı İçtima, 12 Mart 1337 (1921), s. 85-86.

Akif Bey'e müracaat ettiğine, böylece Mehmet Akif Bey'in de bir şiir yazarak gönderdiğine değindi.

Yine Besim Atalay Bey'in halk şiirlerinin, bilhassa büyük millî olaylara ait şiirlerin, bir sipariş üzerine ortaya çıkmadıkları sözünün gayet doğru olduğuna atıfta bulunan Hamdullah Suphi Bey, bütün şiirler ve millî şiirlerin, dünyanın en bilinen şiirlerinin halk hareketleri arasından doğmuş bulduklarını söyledi. Nihayetinde de, bu şiirlerin Türk milleti arasında daha doğmadıkları itirafında bulundu. Doğmasını arzu etmenin kendileri için bir vazife olduğunun altını çizdi. Türk şairlerine müracaat ettiklerini ve şairlerin de kendilerine çok güzel şiirler yazdıklarını vurguladı. Gelen bu şiirler arasında seçim hakkının Meclis'e ait olduğuna atıf yaptı. Mebusların bu şiirleri okumalarını, seçilecek şiirin bir an önce bestelenmesi için bir karar almalarını ve bunun milletin lisanına geçmesi için acele etmelerini istedi.

Hamdullah Suphi Bey'in Besim Atalay Bey'in konuşmasına yönelik verdiği bu cevabın ardından Kastamonu Mebusu Doktor Suat (Soyer) Bey söz istedi. Doktor Suat Bey, önce mesleğinin esasen şiirle, edebiyatla meşgul olmaya müsait olmadığını beyan etti. Bundan dolayı yapacağı izahatı şiir ve edebiyat tenkidi gibi arz etmeyeceğini belirtti. Doktor Suat Bey'e göre, Hamdullah Suphi Bey daha önce bu kürsüde bu şiirleri söylediği zaman Meclis'te büyük bir gürültü olmuştu. Bu yüzden Hamdullah Suphi Bey'in İstiklal Marşı olarak bu şiirlerden birisinin seçilmesini teklif etmesi çok yerinde bir şey olacaktı. Yani Doktor Suat Bey İstiklal Marşı olarak kabul edilecek şiiri Hamdullah Suphi Bey'in önermesini arzu etmekteydi.

Doktor Suat Bey konuşmasında sözü Mehmet Akif Bey'e de getirdi ve Mehmet Akif Bey'in diğer eserlerini de okuduğunu vurguladı. Esasen bir marş, bir milletin heyecanlarını, duygularını terennüm etmek itibari ile kıymetli ise Mehmet Akif Bey'in son yaptığı İstiklal Marşı'ndan evvel yazdığı şiirlerin de zaten çok önceden milletin hissiyatını, duygularını anlattığını ifade etti. Kendisinin memleketin duygularına karşı ne kadar kuvvetli ve kudretli bir şiir dili olduğunu,

Batı ve Doğu alemi hakkındaki duygularının en güzel örneklerini eserlerinin (Safahat) gösterdiğini söyledi. Ardından da bundan dolayı bu edebi kahramanı kutlamamak elden gelmez diyerek kendi adına Mehmet Akif Bey'in büyük bir unvan ile yazdığı eseri tetkik etmek istemediğini dile getirdi. Hususen yazmış olduğu marşların en güzelinin İstiklal Marşı olduğuna ve İstiklal Marşı'nın bundan önce Meclis'te büyük bir heyecan uyandırdığına değindi. Bunun için Mehmet Akif Bey'in İstiklal Marşı'nın hemen kabul edilmesini teklif etti.

Çankırı Mebusu Hacı Tevfik (Durlanık) Efendi de eğer bir tercihte bulunmak gerekirse Mehmet Akif Bey'in şiiri gayet güzel yazılmıştır diyerek Millet Meclisi kürsüsünde bulduklarını unutmamaları gerektiğini belirtti. Hacı Tevfik Efendi'ye göre, bunu Maarif Encümeninin kendisinin mütalaa etmesi, karar vermesi ve tercihte bulunması doğru olacaktır. Meclis'te Hacı Tevfik Efendi'nin sözlerini doğrulayan sözler de çıktı.⁶⁵ Hacı Tevfik Efendi'nin sözleri de Doktor Suat Beyin söylediklerini destekler bir nitelik göstermekteydi.

Bolu Mebusu Tunalı Hilmi Bey de söz aldığı anda meselenin oldukça önemli olduğunu, eğer bu marş milletin içinde bulunduğu durumu anlatacak, ruhuna hitap edecek bir marş ise bundaki en küçük bir olumsuzluğun ileride kendisi açısından yakışıksız gözükeceğini, bundan dolayı Hamdullah Suphi Bey'in hemen karar alınması yönündeki isteğine iştirak edemeyeceğini söylediye de Meclis'ten "biz ederiz" karşılığı verildi. Tunalı Hilmi Bey tekrar edemeyeceğini, zira bir kere bu marşın milletin ruhundan doğma bir marş olmadığını dile getirdi. Besim Atalay Bey'in söylediği gibi milletin ruhuna tercüman olacak bir marş olması gerektiği açıklamasında bulundu. Gürültüler arasında bu o kadar müzakereye layıktır ki siz takdir edemezsiniz cümleleri ile sözlerini sürdürdü. Tunalı Hilmi Bey konuşurken Saruhan Mebusu Refik Şevket (İnce) Bey araya girerek, müzakere usulü hakkında söz istedi. Tunalı Hilmi

⁶⁵ TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: I, Cilt: 9, İçtima: 2, s. 86.

Bey'e karşı şiirlerin şairlere ait bulduklarını, eğer bunları beğenirlerse oy vereceklerini, beğenmezlerse vermeyeceklerini belirtti. Kimsenin şahsiyetine tecavüz edilmeyerek kabul edilip edilmemelerinin kararlaştırılmasını söyledi.

Tunalı Hilmi Bey, Refik Şevket Bey'e herhangi bir şiire ya da manzumeye karşı bir şey söylemediği halde niye böyle dediğini sordu, isim zikretmediğini ifade etti. Hususi bir encümen teşkil edilmesini, şiirlerin oraya havale olunmasını, encümenin şiirlerden birisini seçmesini istedi. Meselenin asıl ruhunun burada olduğunu belirtti. Gerekirse hususi encümenin seçtiği şiirin sahibini çağırıp şu mısrai çıkar veya şöyle bir değişiklik yap, şu kelimeyi şunun yerine koy diyebileceğini söyledi. Sahibi de bunu kabul ederse o zaman şiir daha güzel olur iddiasında bulundu. Şiirin baştanbaşa iyi olmasını bütün samimiyeti ile istediğine işaret etti. Son olarak da kendisine biri imzalı, biri imzasız iki mektup geldiğini, bunlarda verilen diğer şiirlerin de Meclis'te okunmasının istenildiğini, onların içerisinde marş olarak seçilmiş olanlardan daha uygunlarının bulunduğunu açıkladı. Mektup sahibi sorulduğunda da Garp Ordusuna gittiğini, imzası ile bunu gösterebileceğini dile getirdi. Hususi bir edebi encümen teşkili ile seçimin ona bırakılması noktasındaki görüşünü ileri sürdü. Bu arada gürültüler içerisinde "hayır" sesleri duyuldu.

Bu esnada Doktor Adnan Bey, Trabzon Mebusu Celal Bey'in İstiklal Marşı ile ilgili bir takririnin olduğunu söyledi. Celal Bey takririnde, haddim olmayarak el yazısı ile karaladığım İstiklal Marşı'nın Meclis huzurunda okunmasını teklif ediyorum demek-teydi. Adnan Bey, Celal Bey'in takririni okuduktan sonra bunun mebuslara dağıtılan şiirlerden ayrı olarak şimdi verildiğini açıkladı. Cebelibereket Mebusu İhsan (Eryavuz) Bey, şekil aramadıklarını belirterek iyi ise dinlemeleri gerektiği karşılığını verdi. "Uygundur" sesleri geldi. Ancak Doktor Adnan Bey, marş müsabakası için bir zaman diliminin belirlendiğini, onlardan uygun bulunanlarını Maarif Vekâletinin seçip gönderdiğini, bu marşların seçimini vekâletin de takip ettiğini ve bunların Meclisçe müzakere edildiğini dile getirdi. Şimdi bu konuda birisi bir marş gönderiyor diyerek bunun kabul

edilmesi halinde bundan sonra yapılan müracaatların da reddedilemeyeceğini ifade etti. Konya Mebusu Refik (Koralan) Bey, nasıl reddedeceksiniz, son ana kadar devam edecektir biçiminde, İhsan Bey, marş lazımdır, hangisi güzel olursa o lazımdır şeklinde görüş bildirdiler. Doktor Adnan Bey bu marşın okunmasını kabul edenlerin el kaldırmalarını istedi ve okunması kabul edilmedi.

Konuşmalar uzayınca Hamdi Namık Bey tekrar söz alarak millî bir marş yapılması ihtiyacının ortaya çıktığını, Maarif Vekilinin şairleri müsabakaya davet ettiğini, birçok şiir içerisinden bazılarının seçilip basıldıklarını belirtti. Bunun seçiminin Millî Meclis'in işi mi yoksa bir edebi encümenin işi mi olduğunu anlamadığını söyledi. Meclis'ten "millet işidir" sesleri çıkınca şüphesiz millet işi olduğunu beyan etti, fakat bildiğiniz üzere şiir meselesi bir sanat meselesidir dedi. Eğer bunu seçme hakkını mebuslar kullanacaklarsa aralarında şiirle uğraşmış kişilerden bir edebi encümen seçmelerini ve onların incelemelerini ifade etti. Yine eğer bunu incelemek için aralarından bir encümen teşkil etmeyeceklerse o hakkın doğrudan doğruya Maarif Vekâletine ait bulunduğunu dile getirdi. Maarif Vekâleti düşüncesini açıkladıktan sonra Meclis'in kabul edip etmeme konusunda karar verebileceğine işaret etti. Bunun uzun uzadıya sürünmesine gerek olmadığına değindi. Buna karşılık Elâzığ Mebusu Hüseyin (Gökçelik) Bey de Maarif Vekâletine ne kadar şiir verilmiş ise onların yeniden encümene verilmesi ve orada tekrardan kontrol edilmelerini istedi.⁶⁶

Son olarak Hamdullah Suphi Bey bir kez daha bu konuşmalara cevap verdi. Nihayetinde de bu işin encümene dahi gönderilse dönüp dolaşıp Meclis'te karara bağlanacağını, yine aynı durumun ortaya çıkacağını vurguladı. Meclis Başkanlığının bu şiirleri ayrı ayrı oylamaya sunmasını, Meclis tarafından hangisi seçilirse onun kabul edilmesini önerdi. Bu öneriye mebuslar "doğru" sesleri ile karşılık verdiler. Böylece devamında da Doktor Adnan Bey müzakerenin

⁶⁶ TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: I, Cilt: 9, İçtima: 2, s. 86-88.

sonlanmasına dair takrirler olduğunu açıkladı. Müzakerenin sonlanmasını oya sunacağını belirtti ve müzakereyi yeterli görenlerin el kaldırmalarını istedi. Yapılan oylamada müzakere yeterli görüldü. Konu hakkında verilen takrirler oya sunuldu.

Bunlar içerisinde ilk olarak Kırşehir Mebusu Yahya Galip Bey tarafından verilen ve Muhittin Baha Bey'in söylediği marşın kürsüde kendisi tarafından okunmasını isteyen takrir okundu ama bu reddedildi. Muş Mebusu Abdülgani (Ertan) Bey tarafından verilen İstiklal Marşı'nın Maarif Vekâleti tarafından müsabakaya koyulduğu, elemelerinin yine vekâlet tarafından yapıldığı ve Meclis'te bir edebi encümen bulunmadığı için seçiminin dahi kendisine ait olması gerektiği hakkındaki takrir kabul olunmadı. Saruhan Mebusu Avni (Zaimler) Bey tarafından verilen İstiklal Marşı'nın incelenmek üzere ilgili bir encümene gönderilmesi ve bundan sonra bestelenmesi yolundaki takrir kabul edilmedi. Bolu Mebusu Tunalı Hilmi Bey tarafından verilen İstiklal Marşı'nın teşkil edilecek hususi bir encümen tarafından tetkik ve tasdik edilmesi hakkındaki takrir kabul görmedi. Ertuğrul Mebusu Necip (Soydan) Bey tarafından verilir şiiirin besteye gelip gelmemesi meselesi olduğunu söylediği, şairler ve bestekarlardan oluşan bir encümen teşkilini teklif ettiği takrir de kabul görmedi.

Bu takrirlerden başka Kastamonu Mebusu Doktor Suat Bey'in müzakerenin kifayetini ve Mehmet Akif Bey'in İstiklal Marşı'nın kabulünü teklif eden takriri okundu. Karesi Mebusu Hasan Basri Bey'in bütün Meclis'in ve halkın takdirlerini topladığını belirttiği Mehmet Akif Bey'in şiiirinin tercihen kabul edilmesini isteyen takriri okundu. Ankara Mebusu Şemseddin (Bayramoğlu) Bey'in müzakerenin yeter bulunması ve Mehmet Akif Bey'in marşının kabul edilmesini isteyen takriri okundu. Bursa Mebusu Operatör Emin (Seyidoğlu) Bey'in İstiklal Marşlarını matbu evraklarda herkes ayrı ayrı tetkik ettiği için encümene havaleye lüzum görülmeden Mehmet Akif Bey'e ait olanının millî marş olarak kabul edilmesini isteyen takriri okundu. Bitlis Mebusu Yusuf Ziya (Koçoğlu) Bey'in Mehmet Akif Bey'in marşının takdiren kabulünü isteyen takriri okundu.

Isparta Mebusu İbrahim (Demiralay) Efendi'nin Mehmet Akif Bey'e ait marşla ilgili olan aynı mealdeki tavrini okundu. Kırşehir Mebusu Yahya Galip Bey önceki tavrinden başka bir tavrini daha vermişti. Bu tavrinde de Mehmet Akif Bey tarafından yazılan marşın kendisi tarafından kürsüden okunmasını teklif etmekteydi.

Burada ilk kısımda verilen tavrilerin hiçbiri kabul edilme-mişlerdi. İkinci kısımda verilen tavriler ise Mehmet Akif Bey'in şiiirinin kabulünü istemektedirler. Yani artık mesele Mehmet Akif Bey'in şiiirinin oylanmasına gelmişti. Doktor Adnan Bey, ikinci kısımdaki tekliflerin hepsinin Mehmet Akif Bey'in şiiirinin kabulüyle ilgili olduğunu ifade etti. O arada "oya" sesleri duyuldu. Tunalı Hilmi Bey, eğer müsaade buyurulursa Mehmet Akif Bey'in marşı oya sunulmadan önce ufak bir şey rica edeceğini dile getirdi. Değiştirilmesi ihtimali olduğunu belirtti. Ancak Doktor Adnan Bey müzakerenin bittiğini söyleyerek son noktayı koydu.

Bu sırada Erzurum Mebusu Salih Efendi, bir şey arz edeceğini söylese de Adnan Bey tekrar müzakerenin bittiğini ifade etti. Maarif Vekâletinin teklifi bulunduğunu belirtti. Her marşın ayrı ayrı oya sunulması yönünde bir teklifinin olduğunu söyledi. Her marşın ayrı ayrı oya sunulmasını kabul edenlerin el kaldırmalarını istedi ama bu kabul edilmedi. O halde bu tavrileri oya sunacağını açıkladı. Hasan Basri Bey'in tavrini kabul edenlerin el kaldırmalarını talep etti. Hasan Basri Bey'in tavrini gürültüler ve bazı "red" sesleri arasında kabul edildi.

Doktor Adnan Bey, Hasan Basri Bey'in tavrini ile Mehmet Akif Bey'in şiiirini oya sunarken gürültüler arasında bazı "red" sesleri duyulunca Saruhan Mebusu Refik Şevket Bey kendisine Mehmet Akif Bey'in şiiirinin aleyhinde bulunanların da ellerini kaldırmalarını söyledi. Buna göre muhaliflerin sayısının anlaşılacağını belirtti. Meclis'ten de "uygundur, anlaşılın" karşılığı geldi. Bunun üzerine Doktor Adnan Bey tekrar Hasan Basri Bey'in tavrini kabul edenlerin, yani Mehmet Akif Bey tarafından yazılan marşın İstiklal Marşı olarak kabul edilmesini isteyenlerin el kaldırmalarını talep etti

ve marş büyük çoğunluğun oyu ile kabul edildi. Böylece Mehmet Akif Bey'in şiiri İstiklal Marşı olarak kabul olundu.

Kabulün ardından Kırşehir Mebusu Müfit (Kurutluoğlu) Efendi, Doktor Adnan Bey'den Hamdullah Suphi Bey'in bu marşı Meclis kürsüsünden bir daha okumasını rica etti. Konya Mebusu Refik Bey milletin ruhuna tercüman olan bu İstiklal Marşı'nın ayakta okunmasını teklif etti. Bunlara karşılık Doktor Adnan Bey, Meclis bu marşı kabul ettiği için bunun artık resmi bir İstiklal Marşı olarak tanındığını belirtti. Bundan dolayı ayakta dinlenilmesi gerektiğini söyledi. Mebusların ayağa kalkmalarını talep etti. Bütün mebuslar ayağa kalktılar. Hamdullah Suphi Bey on kıta olarak İstiklal Marşı'nı kürsüden okudu, mebuslar da her kıtasını sürekli alkışlar arasında dinlediler.⁶⁷ İstiklal Marşı bu şekilde okunup kabul edildiğinde Mehmet Akif Bey heyecanından ve mahcubiyetinden Meclis'te duramamış, salona çıkmıştı.⁶⁸ Yine sonrasında Taceddin Dergahı'nda çok samimi bir merasim yapıldı. Mehmet Akif Bey'in bütün arkadaşları, birçok mebus kendisini tebrik ettiler. Burada güzel sohbetler oldu.⁶⁹

İstiklal Marşı'nın Türkiye Büyük Millet Meclisince kabulünden sonraki süreçte Mehmet Akif Bey daha önce İstiklal Marşı müsabakası ilan edildiğinde ortaya konulduğu belirtilen beş yüz liralık mükâfatı almadı. Bunu fakir İslam kadın ve çocuklarına iş öğreterek sefaletlerine son vermek amacıyla kurulmuş olan Darülmesai'ye bağışladı. Bu bağış Hakimiyet-i Milliye gazetesinde de "Teberru" başlığı ile duyuruldu.⁷⁰ Aynı şekilde Sebilürreşad dergisinde de "İstiklal Marşı" başlığı altında hem marşın Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabulü meselesi ele alınmakta hem de bu mükâfat konusuna değinilmekteydi. Mükâfat konusunda, Mehmet

⁶⁷ TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: I, Cilt: 9, İçtima: 2, s. 88-90.

⁶⁸ Eşref Edib, *Mehmed Âkif Hayatı Eserleri ve Yetmiş Muharririn Yazıları*, s. 135.

⁶⁹ Eşref Edib, *Mehmed Âkif Hayatı Eserleri ve Yetmiş Muharririn Yazıları*, s. 125.

⁷⁰ *Hakimiyet-i Milliye*, 17 Mart 1337 / 17 Mart 1921, Numro: 135, s. 2; Sarıhan, *Vatan Türküsü İstiklâl Marşı, Tarihi ve Anlamı*, s. 59.

Akif Bey'in bu parayı almadığı, fakir çocuk ve kadınlara örgü öğretmek ve bir geçim kaynağı temin etmek gibi hayırperver maksatla kurulmak üzere olan Darülmesai'ye bağışladığı ifade edilmektedir.⁷¹ Halbuki İstiklal Marşı için tahsis edilen beş yüz lira mükâfatı Mehmet Akif Bey'in kabul etmemesi o zaman çok kimselerce tuhaf görülmüştü. Bilhassa o sırada sıkıntısı da vardı. Ama o bu ikramiyeden bahsedene de çok kızmaktaydı.⁷²

İstiklal Marşı'nın Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabulünden bir gün sonra, 13 Mart 1921'de Meclis İkinci Reisi Doktor Adnan Bey'in imzası ile Maarif Vekâletine yazılan yazıda, Heyet-i Umumiyece 12 Mart 1921 tarihli altıncı içtimada büyük çoğunluk tarafından kabul edilen İstiklal Marşı'nın tasdikli suretinin gönderildiği söylenilmekte ve bestesi için gerekli muamelenin yapılması istenilmektedir. Tezkereye İstiklal Marşı'nın tasdikli bir suretinin ilâştırıldığı da belirtilmektedir.⁷³ Bundan başka yine 13 Mart 1921'de Meclis İkinci Reisi Doktor Adnan Bey'in imzası ile İcra Vekilleri Heyeti Riyasetine yazılan diğer bir yazıda da, heyeti umumiyece 12 Mart 1921 tarihli altıncı içtimada büyük çoğunluk tarafından kabul edilen İstiklal Marşı'nın tasdikli suretinin ekte gönderildiği dile getirilmekte, bestesi için gerekli muamelenin yapılmasının Maarif Vekâletine bildirildiği ifade edilmektedir.⁷⁴ Yani yazı önce beste için Maarif Vekâletine yazılmış sonra da İcra Vekilleri Heyeti Riyasetine gönderilmişti. Bu şekilde İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti hem marşın kabulünden hem de beste ile ilgili çalışmanın başlatılması konusundan haberdar edilmişti.

İcra Vekilleri Heyeti Reisi Mustafa Fevzi (Çakmak) Paşa da 15 Mart 1921'de bütün vekâletlere birer yazı yazdı ve onlara İstiklal Marşı'nın Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilmiş

⁷¹ *Sebilürreşad*, 21 Mart 1337 / 21 Mart 1921, Cild: 19, Aded: 472, s. 38; Sarıhan, *Vatan Türküsü İstiklâl Marşı, Tarihi ve Anlamı*, s. 59-60.

⁷² Eşref Edib, *Mehmed Âkif Hayatı Eserleri ve Yetmiş Muharririn Yazıları*, s. 136.

⁷³ Önder, "İstiklâl Marşı Belgeleri", s. 35.

⁷⁴ *Mehmet Akif Ersoy ve İstiklâl Marşı*, s. 242-243.

olduğunu bildirdi. İstiklal Marşı'nın tasdikli suretini vekâletlere gönderdi.⁷⁵ Bunun yanı sıra Müdafaa-i Milliye Vekili olarak Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Riyasetini de İstiklal Marşı'nın kabul edildiğinden haberdar etti, Marşın tasdikli bir suretini buraya da gönderdi.⁷⁶ İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tarafından vekâletlere ve Müdafaa-i Milliye Vekâletinden de Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Riyasetine yazılan yazılarda da, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 12 Mart 1921 tarihli altıncı oturumunda İstiklal Marşı'nın büyük çoğunlukla kabul edildiği ifade edilmekte ve bestesi hususunda gereken işlemlerin yapılması için konunun Maarif Vekâletine yazıldığı Meclis Başkanlığından bildirildiği belirtilmekteydi. İstiklal Marşı'nın tasdikli suretinin ekte gönderildiği dile getirilmekteydi.⁷⁷ Böylece gönderilen bu yazılarla hem vekâletler hem de Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Riyaseti İstiklal Marşı'nın kabul edildiğinden resmi olarak haberdar edilmişlerdir. Zaten bunun ardından vekâletler ve Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Riyaseti de kendi alt birimlerini bu durumdan haberdar edeceklerdir.

12 Mart 1921'de Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edildikten sonra İstiklal Marşı gerek mitinglerde ve gerekse törenlerde okunmaya başlandı ve bu şekilde halkın zafere olan inancı pekiştirilmek istenildi. İstiklal Marşı'nın kabulü sürecinde Batı Cephesi'nde Yunanlılarla mücadele devam etmekteydi ve 31 Mart - 1 Nisan 1921 tarihinde İkinci İnönü Savaşı kazanılmıştı. İkinci İnönü Zaferi münasebeti ile Ankara'da coşkun sevinç gösterileri

⁷⁵ Mehmet Akif Ersoy ve *İstiklâl Marşı*, s. 248-249.

⁷⁶ Önder, "İstiklâl Marşı Belgeleri", s. 35.

⁷⁷ Burada şöyle bir durum ortaya çıkmaktadır: Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı tarafından yayımlanan Mehmet Akif Ersoy ve İstiklâl Marşı isimli eserde yer alan 248-249. sayfalardaki belgede, İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti Başkanı olarak Mustafa Fevzi Paşa'nın vekâletlere İstiklâl Marşı'nın kabul edildiği hakkındaki yazıyı 15 Mart 1921'de gönderdiği görülmektedir. Bunun yanı sıra Mehmet Önder de "İstiklâl Marşı Belgeleri" isimli makalesinde hem vekâletlere hem de Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Riyasetine 25 Mart 1921'de gönderdiğini ifade etmektedir. Bu düşüncesini de İcra Vekilleri Heyet-i Riyaseti tarafından Maarif Vekâletine yazılan 25 Mart 1921 tarihli yazıya dayandırmaktadır. Ama sonuçta yazı hepsine gönderilmiştir. Bakınız: *Mehmet Akif Ersoy ve İstiklâl Marşı*, s. 248-249; Önder, "İstiklâl Marşı Belgeleri", s. 35.

yapılmaktaydı. Bu sırada Meclis'in yanında yapılan ve binlerce kişinin katıldığı açık hava toplantısında Kırşehir Mebusu Müfit Efendi'nin yaptığı duanın ardından Hamdullah Suphi Bey, İstiklal Marşı'nı kuvvetli belagati ile okudu. Bu haberi veren Hakimiyet-i Milliye gazetesi konu hakkında halkın bu esnada çok heyecanlandığını ve bugünkü zafere ait binlerce şiir dinlemek istediğini yazdı.⁷⁸ İstiklal Marşı artık sadece Ankara'da değil İstanbul'da da okunacaktı. İkinci İnönü Zaferi üzerine İstanbul'da Mekteb-i Mülkiye-i Şahane'de 13 Nisan 1921'de bir müsamere düzenlendi. Bu müsamerenin programının ikinci maddesinde Mehmet Akif Bey'in İstiklal Marşı'nın Kemalettin Turgut Efendi tarafından okunacağı kayıtlıydı.⁷⁹ Buradan bakıldığında İstiklal Marşı'nın kabul edilir edilmez halktan her tarafta kabul gördüğü anlaşılmaktadır.

Yurt dışındaki Türk görevlileri de İstiklal Marşı'nı hemen benimsediler ve kullanmaya başladılar. Marş onlarda da bir heyecan uyandırdı. Bir örnek olması açısından Batı Cephesi'nde Yunanlılara karşı 26 Ağustos 1922'de başlatılan Büyük Taarruz Harekatı'nın kazanılması halk içerisinde büyük bir coşku ve heyecan yarattı, zafer kutlamaları gerçekleştirildi. Zafer sebebi ile Türkiye'nin Roma Büyükelçilik binasında da bir merasim yapıldı. Merasim hakkında 9 Eylül 1922'de Büyükelçi Celaleddin Arif Bey Türkiye Büyük Millet Meclisine bir tezkere gönderdi. Meclis'te bu tezkere okundu. Tezkerede, bir gün önceki Cuma gününde Büyükelçilik binasında Roma'da bulunan bütün İslamların toplandıkları, önce Binbaşı Sıtkı Bey tarafından etkili ve ahenktar bir konuşma yapıldığı, Fetih Suresi okunduğu, Fatihalar ithaf olunduğu, akabinde kendileri tarafından okunan dua ile misafirlere çay, pasta ve şekerler ikram edildiği belirtilmekteydi. Bu esnada Evrak Memuru Akil Bey tarafından heyecanlı bir eda ile Mehmet Akif Bey'in yazmış olduğu İstiklal Marşı'nın okunduğu, orada bulunanların Marşı ayakta gözyaşları

⁷⁸ *Hakimiyet-i Milliye*, 3 Nisan 1337 / 3 Nisan 1921, Numro: 149, s. 1; Sarıhan, *Vatan Türküsü İstiklâl Marşı, Tarihi ve Anlamı*, s. 61-62.

⁷⁹ Sarıhan, *Vatan Türküsü İstiklâl Marşı*, s. 62.

içinde dinledikleri ifade edilmekteydi. Bu tezkerenin de Meclis'i tebrik için gönderildiği söylenilmekteydi.⁸⁰

Artık basın da İstiklal Marşı'na genişçe yer vermekteydi. İstiklal Marşı 12 Mart 1921'de Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edildikten sonra, 13 Mart 1921'de Hakimiyet-i Milliye gazetesinde hakkında yapılan Meclis görüşmeleri anlatıldı.⁸¹ Aynı şekilde Hakimiyet-i Milliye gazetesinin 14 Mart 1921 tarihli nüshasında İstiklal Marşı'na on kıta olarak yer verildi.⁸² 21 Mart 1921'de Ceride-i Resmîye gazetesinde İstiklal Marşı on kıta olarak basıldı.⁸³ 21 Mart 1921'de Açıksöz gazetesinde İstiklal Marşı'nın kabul edildiği belirtildi.⁸⁴ Yine Yeni Giresun gazetesinden iktibas yolu ile 26 Mart 1921'de Gaye-i Milliye gazetesinde İstiklal Marşı'nın on kıta olarak basıldığı görüldü.⁸⁵ 13 Eylül 1922'de Bursa'da çıkan Arkadaş gazetesi İstiklal Marşı'nın beşinci dördlüğünü iki dize halinde başlığının iki yanına koydu.⁸⁶ Diğer taraftan İstanbul'da da İstiklal Marşı her fırsatta bir şekilde yayımlanmaktaydı. 1921 yılında İstanbul'da karton kâğıda dört sayfa olarak basılmıştı. Bu baskıda birinci sayfa kapakta üstte "Ayyıldız", sonra "Mehmet Akif" ve "İstiklal Marşı" ibareleri vardı. Altta "Tevzi Mahalli Hilmi Kitaphanesi" yazmaktaydı. İkinci ve üçüncü sayfalarda İstiklal Marşı metni yer almaktaydı. Dördüncü sayfa olan dış kapakta da "Tanesi 5 kuruş", "Orhaneli Matbaası, 1337/1921" ibareleri yer almaktaydı.⁸⁷ Bunun dışında İstanbul basını da her fırsatta İstiklal Marşı'na yer

⁸⁰ TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: I, Cilt: 23, İçtima Senesi: 3, Yüz On İkinci İçtima, 10 Eylül 1338 (1922), s. 257; Sarıhan, *Vatan Türküsü İstiklâl Marşı, Tarihi ve Anlamı*, s. 62.

⁸¹ *Hakimiyet-i Milliye*, 13 Mart 1337 / 13 Mart 1921, Numro: 131, s. 2.

⁸² *Hakimiyet-i Milliye*, 14 Mart 1337 / 14 Mart 1921, Numro: 132, s. 2.

⁸³ *Ceride-i Resmîye*, 21 Mart 1337 / 21 Mart 1921, Numro: 7, s. 1.

⁸⁴ *Açıksöz*, 21 Mart 1337 / 21 Mart 1921, Numro: 138, s. 2.

⁸⁵ *Gaye-i Milliye*, 26 Mart 1337 / 26 Mart 1921, Sayı: 18, s. 1; *Gâye-i Milliye*, Tıpkı Basım, Yayına Hazırlayan: Çiğdem Aslan - Mustafa Toker, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2009; Sarıhan, *Vatan Türküsü İstiklâl Marşı, Tarihi ve Anlamı*, s. 60.

⁸⁶ Sarıhan, *Vatan Türküsü İstiklâl Marşı, Tarihi ve Anlamı*, s. 60.

⁸⁷ Sarıhan, *Vatan Türküsü İstiklâl Marşı, Tarihi ve Anlamı*, s. 60.

vermekteydi. Örneğin İstanbul'da 21 Nisan 1921'de çıkan *Servet-i Fünun* dergisinde İstiklal Marşı'nın on kıta olarak basıldığı görülmekteydi.⁸⁸ İstanbul'da çıkan *Yarın* dergisi 17 Kasım 1921 tarihli 6. sayısında İstiklal Marşı'nın birinci dördlüğünün 1., 2. ve 4. mısralarını Şark Musiki Cemiyeti Reisi Ali Rifat (Çağatay) Bey'in notaları ile basmıştı.⁸⁹ 5 Temmuz 1922'de İstanbul'da çıkan mizah gazetesi *Karagöz* gazetesinde İstiklal Marşı karikatürlere de konu edilmişti. *Karagöz* gazetesinde bir karikatür ile "Atina'da Türklere Nota Vermek Kararı" başlığı altında İstiklal Marşı ele alınmaktaydı. Kral ve beraberindekiler ellerindeki notayı davul zurna çalan Hacivat ile *Karagöz*'e uzatıyorlardı. Hacivat Galata'da Yuvanaki, Beyoğlu'nda Pandalaki diye başlayan şarkının sözlerini söylüyor onun notasını veriyorlar diyordu. *Karagöz* de karşılık olarak, e baht işi bakalım, malum ya zurnada peşrev olmaz, İstiklal Marşı dururken onların notasına bakmam bile cevabını veriyordu.⁹⁰

İstiklal Marşı bunlardan başka çeşitli kartpostallara da basıldı. Örneğin 1922 tarihli "Eskişehir Hatırası" kartpostalında İstiklal Marşı'nın birinci kıtası, 1922 tarihli "Güzel Edirne" kartpostalında ikinci kıtası,⁹¹ 1922 tarihli "Kütahya Hatırası" kartpostalında üçüncü kıtası, 1922 tarihli "Uşak Hatırası" kartpostalında dördüncü kıtası,⁹² 1922 tarihli "Yeşil Bursa" kartpostalında beşinci kıtası, 1922 tarihli "Balıkesir Hatırası" kartpostalında altıncı kıtası,⁹³ 1922 tarihli "Güzel Aydın Hatırası" kartpostalında yedinci kıtası, 1922 tarihli "Güzel İzmir" kartpostalında sekizinci kıtası,⁹⁴ 1922 tarihli "Güzel İstanbul" kartpostalında dokuzuncu kıtası yer almaktaydı. Bunların hepsinde

⁸⁸ *Servet-i Fünun*, 21 Nisan 1337 / 21 Nisan 1921, Numro: 1468, s. 134.

⁸⁹ *Yarın*, 17 Teşrin-i sani 1337 / 17 Kasım 1921, Numro: 6; Sarıhan, *Vatan Türküsü İstiklâl Marşı, Tarihi ve Anlamı*, s. 60.

⁹⁰ *Karagöz*, 5 Temmuz 1338 / 1922, Numro: 1492, s. 1; Sarıhan, *Vatan Türküsü İstiklâl Marşı, Tarihi ve Anlamı*, s. 62.

⁹¹ *Mehmet Akif Ersoy ve İstiklâl Marşı*, s. 219.

⁹² *Mehmet Akif Ersoy ve İstiklâl Marşı*, s. 269.

⁹³ *Mehmet Akif Ersoy ve İstiklâl Marşı*, s. 293.

⁹⁴ *Mehmet Akif Ersoy ve İstiklâl Marşı*, s. 297.

genelde buralardaki işgaller, Yunan mezalimi ve bu şehirlerin düşman işgalinden kurtuluşları konu edilmekteydi. Yine son olarak “Yadigar-ı Misak-ı Milli” kartpostalına İstiklal Marşı'nın onuncu kıtası basılmıştı. Kartpostal üzerinde Mustafa Kemal Paşa ve Millî Mücadelenin lider kadrosunun fotoğrafları yer almaktaydı.⁹⁵

Türk milletinin özgürlük ve bağımsızlık bildirisi olarak İstiklal Marşı İsveççe,⁹⁶ İngilizce, Fransızca, Almanca, Macarca, Farsça⁹⁷ ve Arapça⁹⁸ gibi yabancı dillere de çevrilerek basıldı. Çevirilerle ilgili duruma bakıldığında Afganistan Büyükelçisi Ahmet Han'ın 21 Nisan 1921'de Ankara'ya gelmesinden hemen sonra Sebilürreşad heyeti olarak Mehmet Akif Bey'in Eşref Edib Bey ile birlikte elçiyi ziyarete gittiğinde İstiklal Marşı'nın Farsça bir çevirisini eliyle ona sunduğu görülmektedir. Şiir ve edebiyatla meşgul olmuş bulunan Büyükelçi bundan çok memnun olmuştur.⁹⁹ 2 Eylül 1921 tarihli Hakimiyet-i Milliye gazetesinde Şam'da ünlü bir Arap şairinin Mehmet Akif Bey'in İstiklal Marşı'nı Arapçaya çevirerek bütün Suriye gazetelerinde yayımlattığı belirtilmekte ve Arap musikînasların marşı bestelemekle meşgul oldukları ifade edilmekteydi. Aynı haber 29 Eylül 1921 tarihli İstanbul basınından Vakıf gazetesinde de yer almaktaydı.¹⁰⁰ Marşı İsveççeye de İsveç'in İstanbul'daki Sefaret Tercümanı Johannes Kolmadin çevirmişti. Johannes Kolmadin tarafından kaleme alınan “Hüzünlü Osmanlı Şairi” başlıklı yazının bulunduğu Dagens Nyheter adlı gazetenin 21 Eylül 1921 tarihli nüshasında Mehmet Akif Bey'in fotoğrafı ile İstiklal Marşı'nın Osmanlıca metni ve İsveç diline çevirisine yer verilmekteydi.¹⁰¹ Bu

⁹⁵ Mehmet Akif Ersoy ve İstiklâl Marşı, s. 311.

⁹⁶ Mehmet Akif Ersoy ve İstiklâl Marşı, s. 266-268.

⁹⁷ Sarıhan, Vatan Türküsü İstiklâl Marşı, Tarihi ve Anlamı, s. 61.

⁹⁸ Hakimiyet-i Milliye, 2 Eylül 1337 / 2 Eylül 1921, Numro: 280, s. 2; Vakıf, 29 Eylül 1337 / 29 Eylül 1921, Numro: 1366, s. 2; Sarıhan, Vatan Türküsü İstiklâl Marşı, Tarihi ve Anlamı, s. 61.

⁹⁹ Sebilürreşad, 30 Nisan 1337 / 30 Nisan 1921, Cild: 19, Aded: 478, s. 101-102; Sarıhan, Vatan Türküsü İstiklâl Marşı, Tarihi ve Anlamı, s. 61.

¹⁰⁰ Hakimiyet-i Milliye, 2 Eylül 1337 / 2 Eylül 1921, Numro: 280, s. 2; Vakıf, 29 Eylül 1337 / 29 Eylül 1921, Numro: 1366, s. 2; Sarıhan, Vatan Türküsü İstiklâl Marşı, Tarihi ve Anlamı, s. 61.

¹⁰¹ Mehmet Akif Ersoy ve İstiklâl Marşı, s. 266-268.

şekilde İstiklal Marşı Türk milletinin özgürlük ve bağımsızlık bildirisini olarak diğer milletlere duyurulmuş oluyordu.

İstiklal Marşı'nın Besteletilmesi Çalışmaları ve Kabul Edilen Beste

İstiklal Marşı 12 Mart 1921'de kabul edildikten sonra Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından 13 Mart 1921'de Maarif Vekâletine gönderilen yazıda, bestesi için gereğinin yapılması istenildi. Daha önce de ifade edildiği gibi Maarif Vekâleti İstiklal Marşı güftesinin yazılması konusunu müsabakaya koyarken kabul edilecek güfteyi yine bir müsabaka açarak besteleteceğini ve bir jüri tarafından beğenilen bestenin sahibine beş yüz lira mükâfat verileceğini duyurmuştu. Şimdi artık beste müsabakası ilanına çıkılacaktı. Maarif Vekili Hamdullah Suphi Bey de İstiklal Marşı bestesinin önemli bir konu olduğunu biliyor, bu sırada müsabakanın nasıl ve ne şekilde yapılması gerektiği üzerinde duruyordu. Maarif Vekâletinin kısıtlı kadrosu içerisinde bu işleri yapıp takip edebilecek ne uzmanı ne de zamanı vardı. Sonunda beste müsabakasının Maarif Vekâletinin aracılığı ile Hilal-i Ahmer Cemiyeti Genel Merkezince açılması, beş yüz liralık mükâfatın Hilal-i Ahmer Cemiyetince ödenmesi kararına varıldı ve müsabaka ilan edildi.¹⁰²

Müsabaka ilanı basında da farklı şekillerde yer aldı. 17 Mart 1921 tarihli Hakimiyet-i Milliye gazetesinde yer alan "Maarif Vekâletinin Müsabakası - Matbuat ve İstihbarat Müdüriyetinden" başlıklı ilanda müsabaka duyuruldu.¹⁰³ 20 Mart 1921 tarihli Gaye-i Milliye gazetesinde "İstiklal Marşı" ilanı başlığı altında müsabaka açıklandı.¹⁰⁴ Açıksöz gazetesinin 21 Mart 1921 tarihli nüshasında "Mehmet Akif Bey Efendi'nin İstiklal Marşı Kabul Edildi Beste İçin de Beş Yüz Lira

¹⁰² Önder, "İstiklâl Marşı Belgeleri", s. 35-36.

¹⁰³ *Hakimiyet-i Milliye*, 17 Mart 1337 / 17 Mart 1921, Numro: 135, s. 2.

¹⁰⁴ *Gaye-i Milliye*, 20 Mart 1337 / 20 Mart 1921, Sayı: 14, s. 2; *Gâye-i Milliyye*, Tıpkı Basım, Yayına Hazırlayan: Çiğdem Aslan - Mustafa Tokar; Sarıhan, *Vatan Türküsü İstiklâl Marşı, Tarihi ve Anlamı*, s. 64.

Mükâfat Var” başlığı ile müsabakadan ilgililer haberdar edildi.¹⁰⁵ Duyuruda Burdur mebusu, muhterem şair Mehmet Akif Bey tarafından yazılıp Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul ve gazetelerle ilan edilen İstiklal Marşı'nın bestesinin de Maarif Vekâletince müsabakaya konulduğu belirtilmekteydi. Yapılacak bestelerin Mayıs ayı sonuna kadar gönderilmeleri gerektiği ve kabul edilecek beste için beş yüz lira mükâfat verileceği ifade edilmekteydi. Zaten bu müsabaka ilanı Anadolu Ajansı vasıtasıyla da duyurulduğundan ¹⁰⁶ bütün ülke durumdan haberdar edilmiş oldu.

İstiklal Marşı'nın bestesi için açılan müsabakada verilecek beş yüz liralık mükâfatın başlangıçta her ne kadar Hilal-i Ahmer Cemiyetince ödenmesi konusunda görüş birliğine varılmış ise de¹⁰⁷ sonradan Müdafaa-i Milliye Vekâleti tarafından ödenmesi kararlaştırılmıştır. 29 Mayıs 1921 tarihli İcra Vekilleri Heyeti toplantısında İstiklal Marşı'nın seçilip kabul edilen güftesi için verilecek beş yüz lira ikramiye ile bu marşın bestesinden sonra ikramiye olarak verilmesi uygun bulunan beş yüz liranın Müdafaa-i Milliye Vekâletince Maarif Vekâletine verilmesi konusunda karar alınmıştır.¹⁰⁸ Alınan karar Türkiye Büyük Millet Meclisinin tasdikine sunulmuştur.¹⁰⁹ Ancak şu da var ki zaten Mehmet Akif Bey başından güfte için verilen beş yüz lira mükâfatı kabul etmemiş, bunu Darülmesai'ye bağışlamıştı. Muhtemelen bu mükâfat Müdafaa-i Milliye Vekâleti tarafından Maarif Vekâletine aktarıldıktan sonra gerekli şekilde ilgili kurum için kullanılacaktı. Çünkü Mehmet Akif Bey'in bu mükâfatı Darülmesai'ye bağışlamasından ve beste için müsabakaya çıkılmasından sonra

¹⁰⁵ Açıksöz, 21 Mart 1337 / 21 Mart 1921, Numro: 138, s. 2; Sarıhan, *Vatan Türküsü İstiklâl Marşı, Tarihi ve Anlamı*, s. 64.

¹⁰⁶ *Hakimiyet-i Milliye*, 17 Mart 1337 / 17 Mart 1921, Numro: 135, s. 2; *Gaye-i Milliye*, 20 Mart 1337 / 20 Mart 1921, Sayı: 14, s. 2; *Gâye-i Milliyye*, Tıpkı Basım, Yayına Hazırlayan: Çiğdem Aslan - Mustafa Tokar; *Açıksöz*, 21 Mart 1337 / 21 Mart 1921, Numro: 138, Numro: 138, s. 2; Sarıhan, *Vatan Türküsü İstiklâl Marşı, Tarihi ve Anlamı*, s. 64.

¹⁰⁷ Önder, “İstiklâl Marşı Belgeleri”, s. 36.

¹⁰⁸ *Mehmet Akif Ersoy ve İstiklâl Marşı*, s. 258-259.

¹⁰⁹ *Mehmet Akif Ersoy ve İstiklâl Marşı*, s. 260-261.

alınmış böyle bir karar vardır. Hatta bu tarih beste müsabakasının da sona erdiği tarihlere rast gelmektedir.

Beste müsabakasının tarihinin bitimine kadar birbirinden farklı besteler geldi. Ancak beste müsabakası güfte müsabakası kadar ilgi görmedi. İlk etapta gelen beste sayısı yirmi dört idi.¹¹⁰ Bu besteler arasında yurt dışından gelmiş bir beste de bulunmaktaydı.¹¹¹ 7 Temmuz 1921’de Maarif Vekili Hamdullah Suphi Bey tarafından İcra Vekilleri Heyeti Riyasetine gönderilen yazıda, Türkiye Büyük Millet Meclisince Millî İstiklal Marşı olarak kabul edilen şair Mehmet Akif Bey’in güftesi için ülkenin en bilinen musikîşinasları tarafından besteler yapılarak vekâlete gönderildikleri söylenildi. Bunların Ankara’da veya İstanbul’da incelenerek seçimlerinin yapılması için Türkiye Büyük Millet Meclisinin arzu ve temayülünün dikkate alınmasının uygun olacağı belirtildi.¹¹² İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti de Maarif Vekâletinin yazısını 9 Temmuz 1921’de Türkiye Büyük Millet Meclisine sundu.¹¹³ Ancak bu konuda hemen bir sonuca ulaşılamadı.

Beste konusu 1 Kasım 1921’de Türkiye Büyük Millet Meclisinin gündemine de geldi. Türkiye Büyük Millet Meclisinin 1 Kasım 1921 tarihli Birinci Reis Vekili Hasan Fehmi Bey başkanlığındaki birinci celse oturumunda Maarif Vekâletinin İstiklal Marşı bestesinin İstanbul’da bir uzman heyet tarafından seçilmesine dair olan tezkeresi ele alındı. Tezkerede, Burdur Mebusu Mehmet Akif Bey’in Türkiye Büyük Millet Meclisince millî marş olarak kabul edilen şiiri hakkında ülkenin en bilinen musiki üstatları tarafından yapılan bestelerin Maarif Vekâletine gönderildiği, bu bestelerin kabulü için belirlenen süre dolduğundan bunlar arasından en uygun olanının seçiminin İstanbul’da teşekkül edecek bir uzman heyete havale

¹¹⁰ Etem Üngör, *Türk Marşları*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1966, s. 71.

¹¹¹ Sarıhan, *Vatan Türküsü İstiklâl Marşı, Tarihi ve Anlamı*, s. 66.

¹¹² Mehmet Akif Ersoy ve *İstiklâl Marşı*, s. 262-263.

¹¹³ Mehmet Akif Ersoy ve *İstiklâl Marşı*, s. 264-265.

edilmesinin vekâletçe uygun görüldüğü söylenilmekteydi. Bunun Meclis tarafından kabul edilip edilmeyeceği sorulmaktaydı. Tezkere okunduktan sonra Hasan Fehmi Bey İstiklal Marşı bestesinin İstanbul'da bir uzman heyet tarafından seçilmesine dair izin istenildiğini belirtti ve uygun bulursanız bunu Maarif Encümenine gönderelim dedi.

Tezkere üzerine söz alan mebuslardan Hasan Basri Bey, musiki meselesinin bir ihtisas meselesi olduğunu, bunu Maarif Encümenine ya da başka bir encümene göndermede fayda bulunmadığını söyledi. Bu konuda Maarif Vekâletine bir yetki verilmesi gerektiğini vurguladı. Tunalı Hilmi Bey de güftesi gibi bestesinin de Meclis'te tasdik olunmasını istedi. Bu arada söze karışan Erzurum Mebusu Mustafa Durak (Sakarya) Bey ise her işlerinin bittiğini, şimdi marşlara mı kaldıklarını ifade etti ve bunların bırakılmasını, başka şeylere geçilmesini talep etti. Mustafa Durak Bey'e göre, memleketin kan ağladığı dönemde bu tartışmalar boşunaydı. Mustafa Durak Bey böyle bir talepte bulununca Tunalı Hilmi Bey, bunun kutsiyetini takdir edemeyenin ağzını açmaması gerektiği sözünü kendisine cevap verdi. Meclis'te millî marş üzerine konuşulduğuna, milletin marşının kutsal olduğuna, o mukaddesata karşı marşı takdir etmek, ona hürmet göstermek lazım geldiğine işaret etti. Meclis Tunalı Hilmi Bey'in sözlerini alkışladı. Tunalı Hilmi Bey son olarak bu marşın İstanbul'a gidemeyeceğini, Ankara'nın her şeyi kendisinin yapacağını dile getirdi.

Karesi Mebusu Mehmet Vehbi (Bolak) Bey de, Durak Bey'in hamiyetşiarane beyanatta bulunduğunu ama Ey Gaziler Marşı'nın bütün orduyu hayatını feda etmeye sevk ettiğini düşünmediğini söyledi. Bundan dolayı millî marş olarak kabul edilecek marşın nesilden nesile kıyamete kadar devam edip gideceğini ifade etti. Dolayısıyla bununla ilgili seçim işini doğrudan doğruya Maarif Vekâletine bırakmanın doğru olmadığını dile getirdi. Bu besteyi Maarif Vekâletinin seçebileceğine ya da seçtirebileceğine ancak bundan sonra Meclis'e getirilerek burada kabul edilmesi gerektiğine değindi. Mehmet Vehbi Bey'in ardından Hasan Fehmi Bey Maarif

Vekâletinden gelen tezkerenin müzakeresini yeterli görenlerin el kaldırmalarını istedi. Bestelerin İstanbul'a gönderilmelerini kabul edenlerin el kaldırmalarını talep etti. Ama bu kabul edilmedi. Bunun üzerine o halde Ankara'da bir musiki heyeti tetkik edecektir dediğinde buna karşılık da "o da yok ret" sesleri duyuldu.¹¹⁴

1922 yılı ortalarına kadar İstiklal Marşı'nın bestelenmesi konusunda herhangi bir gelişme yaşanmadı. Maarif Vekili olarak Hamdullah Suphi Bey'in yerine göreve getirilen Mehmet Vehbi Bey, 9 Haziran 1922'de Türkiye Büyük Millet Meclisine bir tezkere verdi ve marşın bestesinin yurt dışında yaptırılması konusunu gündeme getirdi.¹¹⁵ Bu arada marş bestelerinin Paris'e gönderilerek orada seçilecekleri haberi de duyuldu. Böylesi bir haber Meclis'te mebuslar arasında huzursuzluklar yarattı. Şark Cephesi Kumandanı Kazım Karabekir Paşa, öteden beri kendi yazdığı marşın İstiklal Marşı olarak bestelenmesini istiyor, İcra Vekilleri Heyeti Reisi Rauf (Orbay) Bey'e baskı yapıyordu. Şimdi İstiklal Marşı bestelerinin Paris'e gönderileceklerini duyar duymaz buna karşı koymuştu. Kısa bir süre sonra da Maarif Vekâleti Paris işinden vazgeçti.¹¹⁶ İşler böyle devam ederken besteciler kendi bestelerini yayımlamaya, buldukları şehir ve bölgelerde korolara söyletmeye, bandolara çaldırmaya başladılar.¹¹⁷ Süreç içerisinde her bestekar kendi eserinin yaygınlaşması için yoğun bir gayret gösteriyordu.¹¹⁸

İstiklal Marşı için her tarafta farklı besteler söylenirken bir karışıklık da vardı. Birçok bestede güftenin ya tamamı ya da bir kısmı söylenmekteydi. Bu böyle sürüp gidemezdi, açıklığa kavuşturulmalıydı. Sonunda da İstiklal Marşı'nın ilk iki kıtasının bestelenmesi konusunda görüş birliğine varıldı. Millî Mücadele'de bu

¹¹⁴ TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: I, Cilt: 14, İçtima: 2, Yüz Üçüncü İçtima, 1 Kasım 1337 (1921), s. 17-18.

¹¹⁵ Altınbaş, *Millî Mücadele'de Mehmet Akif Ersoy ve İstiklal Marşı*, s. 47.

¹¹⁶ Önder, "İstiklâl Marşı Belgeleri", s. 36; Sarıhan, *Vatan Türküsü İstiklâl Marşı, Tarihi ve Anlamı*, s. 71-75.

¹¹⁷ Önder, "İstiklâl Marşı Belgeleri", s. 36.

¹¹⁸ Nalbandoğlu, *Kuvayı Milliye Nesillerinin Destanı İstiklâl Marşımızın Tarihi*, s. 151.

aşamada başarıya ulaşıp İstanbul ile bağlantı kurulunca mevcut bestelerin İstanbul'da oluşturulacak bir komisyon tarafından değerlendirilmeleri ve seçimin ona göre yapılması düşüncesi ağırlık kazanmaya başladı. Nihayet bu konuda Maarif Vekâleti çoğu tanınmış bestekar ve musiki öğretmeninden meydana gelen kişilerin yaptıkları elli beş İstiklal Marşı bestesini İstanbul'a göndermeye karar verdi.¹¹⁹

Maarif Vekâleti bu kararı aldıktan sonra besteleri ilk önce muhtemelen Hariciye Vekâleti Vasıtasıyla İstanbul'a gönderdi. Çünkü bu hususta Maarif Vekâletinden İcra Vekilleri Heyeti Riyasetine yazılan 23 Ocak 1923 tarihli yazıda, Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul edilen İstiklal Marşı için yapılan bestelerin incelenmek üzere Hariciye Vekâleti vasıtasıyla İstanbul'a gönderildiği belirtilmekte, buradan henüz bir cevap alınmadığından incelemenin bir an evvel yapılması ve sonucun bildirilmesinin tekraren Hariciye Vekâleti İstanbul Temsilcisi Doktor Adnan Bey'e yazıldığı söylenilmektedir.¹²⁰ Maarif Vekâletinin arzusu üzerine İcra Vekilleri Heyeti Riyasetinden Hariciye Vekâletine yazılan 27 Ocak 1923 tarihli yazıda da, Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul olunan İstiklal Manzumesi için yapılan bestelerin incelenmesinin henüz tamamlanmadığının anlaşıldığı belirtilmekte, incelemenin hızlandırılması ve sonuç hakkında bilgi verilmesi istenilmektedir.¹²¹

Maarif Vekâleti 23 Ocak 1923'te İcra Vekilleri Heyet-i Riyasetine yazdığı yazıda, ayrıca İstiklal Marşı bestesi kesinleşinceye kadar bandoların şimdiki üç besteden birini çalması gerekir demektedir. Bunlara geçici olarak resmi muamele yapılmasının lazım geleceğini dile getirmektedir.¹²² Maarif Vekâleti tarafından İstiklal Marşı bestesi kesinleşinceye kadar bandoların geçici olarak çalmasını istediği üç beste Şark Musiki Cemiyeti Reisi Ali Rifat (Çağatay) Bey'in,

¹¹⁹ Önder, "İstiklâl Marşı Belgeleri", s. 36.

¹²⁰ Mehmet Akif Ersoy ve İstiklâl Marşı, s. 270-271.

¹²¹ Mehmet Akif Ersoy ve İstiklâl Marşı, s. 272-273.

¹²² Mehmet Akif Ersoy ve İstiklâl Marşı, s. 270-271.

Eski Hilafet Bاندosu Muallimi Mehmet Zati (Arca) Bey'in ve İstanbul Muzıka-ı Hümayun Şefi Osman Zeki (Üngör) Bey'in besteleri idi. Çünkü 1923 yılı ortalarına kadar İstiklal Marşı için Türkiye Büyük Millet Meclisine toplam elli beş beste gelmiş, bu bestelerden en çok beğenilen üçü ön plana çıkmıştı. Üç beste arasında uzun bir süre seçim yapılamamış ve her üç beste de aynı anda icra edilmişti.¹²³

Hariciye Vekâleti ile iş sürdürülememiş olsa gerek ki bundan sonra da Maarif Vekâleti tarafından 12 Şubat 1923'te İstanbul Maarif Müdürlüğüne bir tezkere yazıldı. Tezkerede, ilişik marş bestelerinin İstanbul'da Musiki Encümeni Reisi Ziya Paşa'nın başkanlığı altında kurulacak özel bir komisyonca incelettirilmesi ve uygun görülecek bestenin İstiklal Marşı olarak seçilmesi istenildi. Besteler Maarif Müdürlüğüne gelir gelmez yine bir yazı ile Musiki Encümenine gönderildiler ve hemen bir komisyon kuruldu. Ziya Paşa'nın başkanlığında kurulan komisyon çalışmalarına başladı.¹²⁴ Ardından da seçimin tamamlanıp tamamlanmadığı, ne zaman sonuçlanacağı hakkında Maarif Vekâleti ile İstanbul Maarif Müdürlüğü ve İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti arasında birkaç yazışma yapıldı.¹²⁵ Nihayet komisyon 12 Temmuz 1923'te çalışmalarını sonuçlandırarak raporunu İstanbul Maarif Müdürlüğüne teslim etti. İstanbul Maarif Müdürlüğü ise komisyon kararını 19 Temmuz 1923'te Maarif Vekâletine ilettili. Komisyon tarafından yapılan incelemede elli beş beste arasından Şark Musiki Cemiyeti Reisi Ali Rifat Bey'in bestesi birinci olarak seçilmişti. Ayrıca komisyon yine bunun dışında Rauf Yekta Bey, Muallim Mehmet Zati Bey, Muallim Kazım (Uz) Bey ve Doktor Suphi (Ezgi) Bey'in yapmış oldukları besteleri de beğenmişti.¹²⁶

Kararın ardından Maarif Vekâletince Maarif Vekili İsmail Safa (Özler) imzası ile İcra Vekilleri Heyeti Riyasetine gönderilen 5 Ağustos 1923 tarihli yazıda, Burdur Mebusu Mehmet Akif Bey

¹²³ Mehmet Akif Ersoy ve İstiklâl Marşı, s. 214.

¹²⁴ Önder, "İstiklâl Marşı Belgeleri", s. 36.

¹²⁵ Mehmet Akif Ersoy ve İstiklâl Marşı, s. 274-281.

¹²⁶ Önder, "İstiklâl Marşı Belgeleri", s. 36-37.

tarafından yazılan İstiklal Marşı'nın çok sayıda sanatçı tarafından bestelendiği ve İstanbul'daki musikişinaslar tarafından meydana gelen bir kurul tarafından bu bestelerin incelendiği belirtildi. Kurulun incelemeleri sonucunda Şark Musiki Cemiyeti Reisi Ali Rıfat Bey'in ekte sunulan bestesinin birinci derecede tercihen kabul edildiği söylenildi. Marşın icap eden makamlara tebliğinin sağlanması rica edildi.¹²⁷

Mehmet Akif Bey'in yazmış olduğu İstiklal Marşı güftesi her ne kadar Türkiye Büyük Millet Meclisinde yapılan oylama sonucunda alınan kararla kabul edilmiş ise de Ali Rıfat Bey'in bestesi için aynı durum söz konusu olmamıştır. Yani Meclis'te bir oylamadan geçirilmemiştir.¹²⁸ Ayrıca İstiklal Marşı'nın bestesi hususunda Ali Rıfat Bey'in bestesi birinci derecede tercih edilmişse de buna devam eden süreçte bazı itirazlar olmuştur. Konu hakkındaki tartışmalar yine sürmüştür.¹²⁹ Sonradan bu seçim iptal edilmiştir.¹³⁰

Ali Rıfat Bey'in bestesinin bazı itirazlarla karşılaşması veya kabul görmemesi ile ilgili durum şuradan da anlaşılabilir. 4 Mart 1924'te Müdafaa-i Milliye Vekili Kazım Fikri (Özalp) Bey tarafından Başvekâlete yazılan bir yazıda, herhangi bir devletin limanında bulunacak harp gemileri bölge komutanlarının ziyaretlerinde veya limanda buldukları süre zarfında akşam ve sabah sancak indirme ve çekme törenlerinde harp gemilerinin mensup oldukları devletin marşıyla beraber limanında bulunduğu devletin marşını çalmalarının devletlerarası denizcilik teamülü olarak kabul edildiği belirtilmekteydi. Buna istinaden Türk limanlarına gelen yabancı harp gemilerinin kaptanlarının bu teamül gereğince Türk Millî Marşı'nı talep ettikleri söylenilmekte ancak resmi olarak kabul edilmiş bir marş bulunmadığından taleplerinin cevapsız bırakıldığı ifade edilmekteydi. Bu zaruretle beraber yabancı devletler ile

¹²⁷ Mehmet Akif Ersoy ve *İstiklâl Marşı*, s. 282-283.

¹²⁸ Altınbaş, *Millî Mücadele'de Mehmet Akif Ersoy ve İstiklal Marşı*, s. 48.

¹²⁹ Mehmet Akif Ersoy ve *İstiklâl Marşı*, s. 284-285; Önder, "İstiklâl Marşı Belgeleri", s. 37.

¹³⁰ Önder, "İstiklâl Marşı Belgeleri", s. 37.

ilişkilerin resmen kurulmakta olmasına ve bu ilişkilerin gereği olarak karşılıklı yapılacak karşılama ve kabul törenlerinde Türk devletince kabul edilen marşın çalınmasının gerekliliğine değinilmekteydi. Bu gibi harici ilişkilerde kullanılması kararlaştırılan marş neden ibaret olacaksa bir karara varılması ve bunun bir genelge ile bildirilmesi gerekliliği vurgulanmaktaydı.¹³¹

Bundan biraz sonra 6 Nisan 1924'te Maarif Vekili Vasıf (Çınar) Bey tarafından Başvekâlete gönderilen bir yazıda ise devletçe kabul olunacak marş bestesinin Türk bestekarlarca yapılması şiddetle arzu edilmekteyse de şimdiye kadar bu hususta edinilen tecrübelerden Türk bestecileri arasında genel bir kabule mazhar olabilecek güç ve kuvvete sahip bir eserin meydana getirilmesinin imkansızlığının yeterince anlaşıldığı dile getirilmekteydi. Maarif Vekâletinin bu marş için genel bir müsabaka açılmasının uygun olacağı görüşünde bulunduğu ifade edilmekteydi. Avrupalı ve Türk bestecilerin katılacağı böyle bir müsabaka neticesinde toplanacak eserlerin Paris, Viyana ve Napoli'deki konservatuvarlarda sanat ve bilim kıymetleri açısından ayrı ayrı incelenmeleri, bu suretle seçilecek üç eserin burada birçok defa çok sayıda kişiye ve cemiyet üyelerine dinletirildikten sonra millî ruha en yakın ya da uygun olanının kabulünün zaruri olduğu söylenilmekteydi. Kabul edilecek bestenin sahibine münasip bir para ödülü ve bir madalya verilmesinin mümkün olacağı da belirtilerek Başvekâletin görüşü sorul-maktaydı.¹³² Sonrasında bu yarışma teklifi İcra Vekilleri Heyetinin 19 Mayıs 1924 tarihli toplantısında görüşüldü. Maarif Vekâletinin teklifi uygun bulundu. Müsabakayı kazanacak beste sahibine uygun bir para mükâfatı ve Maarif Madalyası verilmesi kararlaştırıldı.¹³³

Bu arada yurtdışındaki Türk temsilciliklerinden de marş istenilmekteydi. Örneğin Hariciye Vekâletinden Hariciye Vekili namına

¹³¹ Mehmet Akif Ersoy ve İstiklâl Marşı, s. 286-287.

¹³² Mehmet Akif Ersoy ve İstiklâl Marşı, s. 288-289.

¹³³ Mehmet Akif Ersoy ve İstiklâl Marşı, s. 294-296.

Müsteşar Tevfik Kamil (Koperler) tarafından 10 Ağustos 1924'de Maarif Vekâletine yazılan yazıda, 9. Romen Piyade Tümeni bando muallimine verilmek üzere İstiklal Marşı notasının Köstence Şehbenderliğinden talep edildiği söylenilecek, diğer şehbenderliklere de gönderilmek üzere bu marştan altmış adetinin Hariciye Vekâletine gönderilmesi istenilecekti.¹³⁴ Ancak Maarif Vekâletinden bu yazıya verilen 18 Ekim 1924 tarihli cevapta, Romen Piyade Tümeni bando muallimine verilmek ve Köstence Şehbenderliği ile diğer şehbenderliklere gönderilmek üzere İstiklal Marşı notası talep edilmiş ise de henüz resmîyet kazanmış bir marşın bulunmadığı ifade edilecekti. Bu nedenle marşın hazırlandıktan ve resmen kabul edildikten sonra takdim kılınacağı söylenilecekti.¹³⁵

İstiklal Marşı'nın bestesi hakkında tartışmalar ve çalışmalar sürerken İstanbul Muzika-ı Hümayun Şefi Osman Zeki (Üngör) Bey, Mustafa Kemal Paşa'nın daveti üzerine Ankara'ya gelmiş ve Riyaset-i Cumhur Orkestrası Şefi olmuştu. Aslında Osman Zeki Bey de İstiklal Marşı güftesi seçildikten sonra açılan beste müsabakasına katılmış, İstanbul ve çevresinde onun bestesi de çalınmaya başlanmıştı. Ancak beste seçiminde Ali Rifat Bey'in bestesi birinci derecede tercih edilmişti. Osman Zeki Bey Ankara'ya geldikten birkaç hafta sonra, 11 Mart 1924'te Mustafa Kemal Paşa ve eşi Latife Hanım'ın himayelerinde Rumeli göçmenleri yararına ilk konserini vermiş ve Millî Sinema Salonu'nda verilen bu konser çok beğenilmişti. Bu gecede Osman Zeki Bey kendi bestesi olan İstiklal Marşı'nı da çalmış, Mustafa Kemal Paşa ve Latife Hanım'ın oldukça beğenisini almıştı.¹³⁶ Ardından da Osman Zeki Bey'in yapmış olduğu besteler de artık resmi makamlarda kullanılmaya başlanmıştı.¹³⁷

1925 yılının sonlarında İstiklal Marşı güftesi konusunda yeni bir girişim olmuşsa da Başvekâlet tarafından alınan 10 Kasım 1925

¹³⁴ Mehmet Akif Ersoy ve *İstiklâl Marşı*, s. 300-301.

¹³⁵ Mehmet Akif Ersoy ve *İstiklâl Marşı*, s. 302-303.

¹³⁶ Önder, "İstiklâl Marşı Belgeleri", s. 37.

¹³⁷ Mehmet Akif Ersoy ve *İstiklâl Marşı*, s. 316-317.

tarıhli kararda Millî Marş'ın Mehmet Akif Bey'in kaleme aldığı İstiklal Marşı olduğu belirtilmiştir.¹³⁸ Sadece Osman Zeki Bey'in yaptığı bestenin dış temsilciliklerde icra edilmesi gerektiği tebliğ edilmiştir. Böylece hem güfte konusunda yapılan son girişime hem de beste konusundaki süregelen karışıklığa son verilmiştir.¹³⁹ Diğer bazı kaynaklara göre de yapılan itirazlar ve seçimdeki iptalle birlikte Ali Rifat Bey'in bestesi 1924'ten 1930'a kadar söylenip çalındıktan sonra 1930'da yeni bir emirle Osman Zeki Bey'in bestesi resmi beste olarak kabul olunmuştur.¹⁴⁰ Toplamda dokuz dördlük ve bir beşlikten oluşan İstiklal Marşı'nın sadece ilk iki dördlüğü bestelenmiştir ve bu bölümüyle icra edilmektedir.¹⁴¹

İstiklal Marşı ile ilgili çok söz söylenmiş ve hakkında çok yazı yazılmıştır. Ancak hakkında yine en güzel sözü Mehmet Akif Bey söylemiş ve bu sözler de yazıya dökülmüştür. Mehmet Akif Bey'in sözleri hem Millî Mücadele'nin hem de İstiklal Marşı'nın ruhunu anlatması açısından oldukça önemlidir. Mehmet Akif Bey sonradan İstiklal Marşı ile ilgili düşüncelerini dile getirirken şöyle demiştir: "İstiklal Marşı... O günler ne samimi, ne heyecanlı günlerdi. O şiir, milletin o günkü heyecanının bir ifadesidir. Bin bir fecayi karşısında bunalan ruhların, ızdırablar içinde halas dakikalarını beklediği bir zamanda yazılan o marş, o günlerin kıymetli bir hatırasıdır. O şiir bir daha yazılamaz... Onu kimse yazamaz... Onu ben de yazamam... Onu yazmak için o günleri görmek, o günleri yaşamak lazım. O şiir artık benim değildir. O, milletin malıdır. Benim millete karşı en kıymetli hediyem budur..."¹⁴²

¹³⁸ Mehmet Akif Ersoy ve İstiklâl Marşı, s. 314-315.

¹³⁹ Mehmet Akif Ersoy ve İstiklâl Marşı, s. 214.

¹⁴⁰ Üngör, Türk Marşları, s. 72.

¹⁴¹ Serhat Yener - Hakan Duran, "Avrupa Birliği Ülkelerinin Ulusal Marşlarının Sosyo-Kültürel ve Müzikâl Açından İncelemesi", Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, Sayı: 24, 2010, s. 202.

¹⁴² Eşref Edib, Mehmed Âkif Hayatı Eserleri ve Yetmiş Muharririn Yazıları, s. 135.

Sonuç

Türk milletinin en önemli özgürlük ve bağımsızlık sembollerinden biri olan İstiklal Marşı, Millî Mücadele'nin en zor zamanlarında Türk milletinin duygularını anlatan bir millî marş olarak ortaya çıkmıştır. Millî Mücadele döneminde Türkiye Büyük Millet Meclisi öncülüğünde Türk milleti Batı emperyalizmine karşı bir özgürlük ve bağımsızlık mücadelesi verirken bir millî marşa ihtiyaç duyulmuş ve bu yüzden de İstiklal Marşı arayışı içerisine girilmiştir. İstiklal Marşı düşüncesi oluştuktan sonra dönemin Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Reisi Albay İsmet Bey Maarif Vekâletine müracaat etmiş ve bunun ardından Maarif Vekâleti Türk şairlerinden Millî Mücadele ruhunu ifade ve terennüm edecek bir marş yazmalarını istemiştir. Bu istek müsabaka şeklinde bütün yurda duyurulmuş ve kazanan güfte ve beste için ayrı ayrı beş yüzer lira mükâfat verileceği açıklanmıştır. Önce güfte yazılması için müsabaka açılmıştır. 18 Eylül 1920'de ilan edilen müsabaka ilerleyen tarihlerde farklı zamanlarda basında da yer almıştır. 23 Aralık 1920'de sonuçlanacak müsabaka için yedi yüz yirmi dört şiirle başvuru yapılmıştır. Ancak Maarif Vekâleti tarafından yapılan incelemelerde bunların hiçbirisi Millî Mücadele ruhunu tam anlamıyla yansıtacak şiirler olarak görülmemişlerdir. Durum bu şekilde olunca Maarif Vekili Hamdullah Suphi Bey Mehmet Akif Bey'e müracaat ederek bir İstiklal Marşı yazmasını istemiştir.

Mehmet Akif Bey normalde İstiklal Marşı müsabakası için mükâfat konulduğundan bu müsabakaya katılmamıştı. Maarif Vekili Hamdullah Suphi Bey'in mükâfat konusuna bir çözüm bulunabileceği yönündeki sözü üzerine Mehmet Akif Bey İstiklal Marşı'nı yazmayı kabul etti. 5 Şubat 1921'de kendisine söylendikten sonra iki gün gibi kısa bir süre içerisinde İstiklal Marşı'nı yazdı ve 17 Şubat 1921'de basında marşa yer verildi. Bundan sonra Mehmet Akif Bey'in şiiri ile birlikte ayrıca seçilen altı marş bir değerlendirmeye tabi tutuldular. Türkiye Büyük Millet Meclisinde İstiklal Marşı hakkında önce 26 Şubat 1921'de ardından da 1 Mart 1921'de birer görüşme yapıldı. 1 Mart 1921'de hakkında verilen bir tezkerede mevcut seçilen yedi marştan birisinin okunması isteği karşısında Hamdullah Suphi

Bey Mehmet Akif Bey'in marşını okudu ve bu marş mebuslar tarafından coşkulu bir şekilde alkışlandı. Devamında da İstiklal Marşı meselesi tekrar 12 Mart 1921'de Meclis'in gündemine geldi. 12 Mart'ta da Meclis'te İstiklal Marşı konusu tartışıldı. Görüşme esnasında yedi marştan ikisi müsabakadan çekildiler. Geriye Mehmet Akif Bey'in şiiri ile birlikte beş marş kaldı. Bu günde yapılan tartışmaların en önemli yanı seçilecek marşın Maarif Encümeni tarafından mı yoksa oluşturulacak ilgili başka bir encümen tarafından mı ya da Meclisçe mi kabul edileceği noktasında toplandı. Söz alan mebuslar bu hususta ayrı ayrı görüşlerini açıkladılar. Yeri geldikçe Hamdullah Suphi Bey bu konuşmalara cevap verdi ve nihayetinde İstiklal Marşı'nın seçiminin Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yapılması kararlaştırıldı. Aleyhte ve lehte verilen takrirler okunup oya konulduğunda Mehmet Akif Bey'in yazmış olduğu İstiklal Marşı büyük çoğunluğun oyu ile millî marş olarak kabul edildi. Kabulü ile beraber Meclis'te ayakta okunarak dinlendi. Yine İstiklal Marşı bunun ardından çeşitli dergi, gazete, kart-postal vesairede basıldı. Resmî törenlerde kullanılmaya başlandı ve bazı yabancı dillere çevrildi. Böylece bütün dünya İstiklal Marşı'ndan haberdar edildi.

İstiklal Marşı'nın kabul edilmesinden sonra beste müsabakası da açıldı. 17 Mart 1921'de ilan edilen beste müsabakası mayıs ayı sonunda sonlanacak ve bunu kazanana da beş yüz lira mükâfat verilecekti. Müsabaka sürecinde İstiklal Marşı'na ait farklı besteler gelmiş olsa da bu konuda hemen bir seçim yapılamamış, hatta bestenin kabulü meselesi uzun bir zamanı almıştır. Gelen besteler arasında uzmanlar Ali Rifat Bey'in bestesini daha uygun bulmuşlar ve bu bir süre kullanılmışsa da son olarak Osman Zeki Bey'in yapmış olduğu beste resmî beste olarak kabul edilmiştir.

Kaynakça

Resmî Yayınlar

TBMM Zabıt Ceridesi

Mehmet Akif Ersoy ve İstiklâl Marşı, Yayına Hazırlayanlar: Orhan Özdil, Murat Babuçoğlu, Sena Gürlek, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Ankara, 2021.

Sürelî Yayınlar

Açıksöz

Ceride-i Resmîye

Gaye-i Millîye

Hakimiyet-i Millîye

Peyam-ı Sabah

Resmî Gazete

Sebilürreşad

Servet-i Fünun

Vakit

Yarın

Araştırma Eserler

Acar, İ. (2005). *Açıklamalı İstiklâl Marşı ve Gençliğe Hitabe*. İstanbul: Liva Yayınevi.

Altınbaş, N. (2016). *Millî Mücadele'de Mehmet Akif Ersoy ve İstiklal Marşı*. Ankara: TBMM Basımevi.

Ayvazoğlu, B. (1986). *İstiklâl Marşı Tarihi ve Manası*. İstanbul: Tercüman Aile ve Kültür Kitaplığı Yayınları.

Baydar, E. K. (2011). "19. Yüzyıl Osmanlı Padişahlarının Müzik Politikalarından Kesitler". *Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1): 92-111.

Bilgin, A. (2007). "İstiklâl Marşı Üzerine Yapılan Çalışmalar". *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, (37): 23-34.

Çağbayır, Y. (1998). *İstiklâl Marşı'nın Tahlili*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Çantay, H. B. (1966). *Âkifname (Mehmed Âkif)*. İstanbul: Ahmed Sait Matbaası.

Çetin, M. (2003). *İstiklâl Marşı ve Mehmet Âkif Ersoy*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü Yayınları.

- Çetin, N. (2013). *İstiklâl Marşı'mızı Anlamak*. Ankara: Öncü Kitap.
- Çetin, N. (2014). "İstiklâl Marşı'mızı Anlamak". *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi*, 21(2): 25-92.
- Çetin, N. (2017). "İstiklal Marşımızın Adı". *Çanakkale Ruhu ve Mehmet Âkif Ersoy*. O. Söylemez (Ed). Ankara: Kurgan Edebiyat, 25-40.
- Duymaz, R. (2011). *Millî Mücadele'miz ve İstiklâl Marşı'mız*. İstanbul: Akademik Kitaplar.
- Eşref Edib, (2010). *Mehmed Âkif Hayatı Eserleri ve Yetmiş Muharririn Yazıları*. F. Gün (Haz). İstanbul: Beyan Yayınları.
- Aslan Ç. ve Toker, M. (2009). (Yay. Haz.) *Gâye-i Milliyye*, Tıpkı Basım, Ankara: Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınları.
- Goloğlu, M. (2010). *Millî Mücadele Tarihi - IV Cumhuriyete Doğru (1921-1922)*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Güven, C. ve Boyraz, E. Z. (2016). "Hamdullah Suphi Tanrıöver'in İlk Maârif Vekilliği Dönemi Faaliyetleri". *Opus Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 6(10): 286-317.
- Kayhan, M. (2013). *Millî Mücadele ve Mehmet Akif Ersoy*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde: Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı.
- Nalbandoğlu, M. (1964). *Kuvayı Milliye Nesillerinin Destanı İstiklâl Marşımızın Tarihi*. İstanbul: Cem Yayınları.
- Önder, M. (1986). "İstiklâl Marşı Belgeleri". *Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, (158): 34-38.
- Özdemir, H. (2010). *Amasya Belgelerini Yeniden Okumak*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.
- Rıza Nur (1967). *Hayat ve Hatıratım*. III. Cild. İstanbul: Altındağ Yayınevi.
- Sarıhan, Z. (2002). *Vatan Türküsü İstiklâl Marşı, Tarihi ve Anlamı*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Tepebaşılı, F. (2005). "Kullanımlık Metin Türü Olarak Ulusal Marş Kavramı ve İşlevi", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (17): 383-393.
- Üngör, E. (1966). *Türk Marşları*. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Yener, S. ve Duran, H. (2010). "Avrupa Birliği Ülkelerinin Ulusal Marşlarının Sosyo-Kültürel ve Müzikâl Açından İncelenmesi". *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (24): 185-206.